

 PDF
Complete

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

VERZITA V LĚSKÝCH BUDĚJOVICÍCH

JÍROVCOVA 24, 370 00 LĚSKÉ BUDĚJOVICE

ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA

FYZICKÉ TÝRÁNÍ A ZNEUŽÍVÁNÍ DĚTÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

JUDr. Daniel Prouza, Ph.D.

Beáta Gorniaková

2009

FYZICKÉ TÝRÁNÍ A ZNEUHŮVÁNÍ DĚTÍ

Fyzické týrání a zneužívání dětí je téma, na které je v posledních letech upozorňováno zejména mediálními kauzami. Média však ukazují pouze jednu stránku věci, ta druhá, mnohdy ježtř závažnější, zůstává skrytá za zdmi domácností. Fyzické týrání a zneužívání dětí považuji za stále velmi aktuální, závažné a zajímavé téma, a to je důvodem prož jsem si toto téma zvolila pro svou bakalářskou práci.

Teoretická část práce byla zaměřena na rodinu, děti a jejich ochranu. Ukazuje následky na děti jako pšimé i nepšimé obě domáciho násilí. Dále se práce zabývá zpšsoby pomoci týraným dětem a základními právními a mezinárodními dokumenty upravujícími problematiku týraných dětí.

Cílem této práce je informovat o problematice a ukázat, jak se na problematiku týrání dívají ti nejohroženější - děti. Výzkumnou metodou bylo dotazníkové šetření mezi dětmi dvou základních škol v Leských Budčovicích ve věku 8 až 12 let.

Na základě cílů práce byly položeny dvě hypotézy. První z nich říká, že fyzické tresty jsou nejčastějším výchovným prostředkem, který dnes pouhívají rodiče k výchově svých dětí. Podle odpovědí dětí se hypotéza nepotvrdila. Z výsledků vyplynulo, že pšblihně 60% dětí je rodiči věšinou pokáráno a 40% dětí je věšinou trestáno fyzickými tresty. Druhá hypotéza byla, že média, jako televize a internet, jsou pro děti hlavním zdrojem informací o tématu fyzického týrání a zneužívání dětí. Tato hypotéza byla výzkumem rovně nepotvrzena. Podle odpovědí dětí se nejvíce na jejich informovanosti podíleli rodiče a škola. Média, pšsbuzní a další zdroje tvošly pšblihně 1/5.

Tato práce mšže být využita jako zdroj ucelených informací pro studenty nebo osoby zajímající se o téma týraných dětí. Mšže také sloužit jako inspirace pro další výzkum nebo výuku. Zajímavá mšže být tato práce pro pedagogy pšsobilí na základních školách jako zpšná vazba a podnět pro další aktivity ve školách.

Klíčová slova: Fyzické týrání a Rodina - Syndrom CAN - Týrané děti - Zneužívání

CHILD PHYSICAL ABUSE AND NEGLECT

Child physical abuse and neglect is a topic that mainly media cases have drawn attention to in recent years. However, the media only show one aspect of the matter, the other one, often even more serious, remains hidden behind household walls. I consider child physical abuse and neglect still to be an up-to-date, serious and interesting subject, and that is why I have chosen this topic for my bachelor thesis.

The theoretical part of the thesis focused on the family, children and their protection. It shows consequences on a child both as a direct and indirect victim of domestic violence. Furthermore, the thesis deals with methods of help to maltreated children and with basic legal documents providing for issues of maltreated children.

The aim of this thesis is to inform about the issues and to show how the issues of maltreatment are viewed by children. A questionnaire survey among children of primary schools in Leské Buzákovice aged 8 to 12 years was the research method.

On the basis of the aims of the thesis, two hypotheses were laid out. The first one says that corporal punishments are the most frequent discipline that is nowadays used by parents to raise their children. According to the answers of the children, the hypothesis was not confirmed. The results implied that around 60% of the children were mostly told off by their parents, and 40% of the children were mostly punished by corporal punishments. The other hypothesis was that the media such as television and the internet are the main source of information for the children about the subject of physical abuse and neglect of children. This hypothesis was disproved by the research, too. According to the answers of the children, their parents and school participate most in their awareness. The media, relatives and other sources formed approximately 1/5.

This thesis may be utilized as a source of information for students or persons interested in the subject of maltreated children. It may also serve as an inspiration for further research or education. Also, this thesis may be of interest to pedagogues working at primary schools as feedback and suggestion for other activities at the schools.

Key words: Physical abuse – Family – CAN syndrome - Maltreated children - Neglect

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Fyzické týrání a zneužívání dětí* vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zdravotně sociální fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích

.....
podpis studenta

Na těchto stránkách chci poděkovat především svému vedoucímu práce panu JUDr. Danielu Prouzovi, PhD. za jeho trpělivost při tvorbě a šetřování práce, odborné vedení a užitečné rady. Dále bych chtěla poděkovat Fondu ohrožených dětí v Leských Budčovicích za poskytnutí informací a statistik a za pomoc při vytváření dotazníku. Stejně tak bych se neobešla bez ochoty paní Věry Kárové, vedoucí oddělení sociálněprávní ochrany dětí v Leských Budčovicích. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat rodině přátelům za pomoc se sběrem informací a za podporu, kterou mi věnovali.

OBSAH

Úvod	8
1 Současný stav	9
1.1 Děti.....	9
1.1.1 Vývoj postavení dítěte ve společnosti	9
1.2 Rodina jako základní jednotka společnosti.....	10
1.2.1 Problémy rodiny.....	11
1.3 Týrání a zneužívání dětí	14
1.3.1 Vývoj fyzického týrání a zneužívání dětí.....	15
1.3.2 Typy, druhy a poddruhy týrání a zneužívání dětí	16
1.3.2.1 Fyzické tresty	16
1.3.2.2 Násilí v rodině.....	17
1.3.2.3 Syndrom CAN	18
1.3.2.3.1 Fyzické týrání	19
1.3.2.3.2 Zneužívání	20
1.3.2.3.3 Zanedbávání	20
1.3.2.3.4 Psychické týrání	21
1.3.2.3.5 Sexuální zneužívání	21
1.3.2.3.6 Komerční sexuální zneužívání	21
1.3.2.3.7 Münchhausenův syndrom by proxy	22
1.4 Oběti a pachatelé fyzického týrání a zneužívání dětí	23
1.4.1 Oběť.....	23
1.4.1.1 Viktimizace	24
1.4.1.2 Dopady fyzického týrání a zneužívání na oběť.....	25
1.4.1.2.1 Psychické následky	25
1.4.1.2.1.1 Akutní reakce na stres	25
1.4.1.2.1.2 Posttraumatická stresová porucha	26
1.4.1.2.1.3 Stockholmský syndrom	26
1.4.1.2.2 Fyzické následky	27
1.4.1.2.3 Společenské následky	28

.....	28
1.4.3 Rizikové situace	29
1.5 Ochrana dětí	31
1.5.1 Prevence a pomoc	31
1.5.2 Právní úprava	33
1.5.2.1 Mezinárodní dokumenty	33
1.5.2.1.1 Další mezinárodní dokumenty	34
1.5.2.2 Ústavní a trestní právní úprava	35
1.5.2.2.1 Trestný čin nepřekážení t. ř. a neoznámení t. ř.	35
1.5.2.2.2 Trestný čin kuplířství	36
1.5.2.2.3 Trestný čin ohrožování mravnosti a mravní výchovy mládeže	36
1.5.2.2.4 Trestný čin týrání svěřené osoby	36
1.5.2.2.5 Zanedbání povinné výchovy a opugňování dítěte	37
1.5.2.2.6 Trestný čin vraždy	37
1.5.2.3 Zákon o sociálně právní ochraně dětí	38
1.5.2.4 Zákon o rodině	38
1.5.3 Organizace zabývající se ochranou dětí	39
1.5.3.1 Sociálně právní ochrana dětí a její metodika	39
1.5.3.2 Fond ohrožených dětí	40
1.5.3.3 Sdružení Linka Bezpečí	41
2 Cíle práce a hypotézy	42
2.1 Cíle práce	42
2.2 Hypotézy	42
3 Metodika	43
4 Výsledky	44
5 Diskuze	60
6 Závěr	66
7 Klíčová slova	68
8 Seznam použitých zdrojů	69
9 Přílohy	73

Úvod

Při vstupu do nového tisíciletí se v našem světě mnohá včera, některé k lepšímu, některé k horšímu. Sobectví, touha po moci a násilí v naší společnosti existovaly, existují a existovat budou. Podle mého názoru nelze říci, že se zamoření této naší civilizace zhoršuje. Na světě je několik miliard lidí, zlých, dobrých, ignorujících i pomáhajících potřebným. Jde o to, koho je více vidět.

V posledních letech se čím dál častěji v médiích objevují nejrozličnější, více či méně drastické, avšak velice závažné případy ubližování dětem. Jak je možné sledovat na jedné z nejsledovanějších kauz posledních let, tzv. Kušmské kauze, může někdy jen náhoda pomoci odhalit skrytý případ. Stejně tak i většina ostatních případů týrání a zneužívání dětí probíhá za zavřenými dveřmi, skryta před zraky okolí či objevena, ale nenahlášena ze strachu z vyšetřování, případně kvůli svého obvinění.

Všeobecně platí, že špatné poutá více pozornosti než to dobré. Největší pozornost získávají případy brutálního násilí na dětech, které jsou však zřídka. Naprostá většina případů špatného zacházení s dětmi má podobu zanedbávání jejich potřeb. Tyto případy sice nebudí takovou mediální pozornost, nicméně jsou pro děti a celou naši společnost velmi ohrožující.

Každá generace má své, svá pro i proti. A každá generace tvoří a ovlivňuje generaci další. Je tedy pouze na našich prarodičích, rodičích, na nás a našich dětech, jak se bude naše společnost vyvíjet dál. A to hlavní, co pro naši budoucnost můžeme udělat my, je pečovat o naše děti a vychovávat je tak, aby i ony vytvořily svým dětem tu nejlepší péči a lásku. Abychom své děti mohli chránit a vychovávat, měli bychom mít i dostatek informací o rizicích, která jim hrozí. Rovněž i děti je potřeba včas a správně informovat, protože pokud nebudou schopny rozpoznat hrozící nebezpečí, nebudou vědět jak se bránit a kde hledat pomoc.

Problematika dětí a jejich ohrožení mne zaujala již dříve a z výše uvedeného důvodu jsem se rozhodla ji využít jako téma pro svou bakalářskou práci. V této práci jsem se zaměřila na děti základních škol s cílem zjistit, jakou mají představu o týrání a zneužívání, jakým způsobem je rodiče trestají a zda vědí, kam by se v případě potřeby měly obracet pro pomoc a radu.

1.1 Dítě

Dítě jako každá bytost má svou hodnotu, důstojnost a základní práva. Vzhledem ke svému tělesnému i duševnímu vývoji, bezbrannosti a zranitelnosti potřebuje zvláštní péči, pomoc, ochranu, porozumění a lásku.

V posledních letech se více zaměřujeme na období dětství jako specifického vývojového období člověka, s jeho zvláštními potřebami, požadavky a právy. Díky zvyšující se informovanosti se čím dál více lidí o závažných problémech společnosti. Jedním z příznaků informačního rozvoje posledních let je změna dřívějších představ, že s dítětem je možno zacházet podle věle dospělých a že každý rodič své dítě miluje a náležitě se o něj stará.

Jedním z nejvyšších nebezpečí pro dítě jak se od poloviny 20. století začíná neustále výrazněji projevovat, je jeho týrání, zneužívání a zanedbávání, tedy ubližování v nejtržnější podobě které může vyústit až v jeho smrt. (5)

1.1.1 Vývoj postavení dítěte ve společnosti

Ochrana dítěte nebyla v historii bohužel záležitostí. Násilí na dětech se objevovalo již u přírodních kultur. Zajatci a děti byli nejčastěji obětí, kterou přírodní národy přinášely svým bohům. Považovali dětskou oběť za cenný dar obětovaný bohům k získání přírodní ochrany.

V antické společnosti nemělo dítě žádná práva. Aby se tehdejší lidé zbavili nechtěných či nemocných dětí jednoduše je zabili. Ve Spartě k tomuto účelu sloužila například Taygetská skála. Otec měl v tamtéž kultuře právo rozhodnout o životě smrti či prodeji svých dětí a dětí svých otroků. Teprve nástupem křesťanství a vydáním Ediktu milánského v roce 313 n.l. se práva otce vůči dítěti začala měnit. Roku 374 n.l. bylo římským zákonem uzákoněno zabití dítěte jako vražda.

Ve středověku a v přelomu novověku se práva novorozenců podobají novodobým právům dítěte pořádkového, ale nenarozeného. Děti nechtěné z důvodu hanby či strachu se odkládaly do nalezišť a nově zřizovaných útulků pro odložené děti. Pro zajištění

řádných dětí se zřídila zařízení se stejným významem jako dnešní Apabyoxó.

Láskyplná výchova a školní výuka se začala stávat běžnější teprve v 16. století, kdy vlivem zlepšení hmotného zajištění rodin se změnil celkový pohled na rodinu a prožití dětství. Pokrokový J.J.Rousseau se ve 2. pol. 18. století zabýval postavením a výchovou dětí a zasloužil se velkým dílem o rozvoj v této oblasti.

Přestože se děti k práci využívaly již od nepaměti, nikdy nebyla jejich práce tak výnosná, jako v dobách velkých továren než v době industriální společnosti. V průběhu následujících let byly vydávány zákony omezující či zakazující některé druhy dětské práce či například zákaz práce dětí v podzemí nebo zkrácení pracovní doby. Teprve koncem 19. století bylo zaměstnávání dětí mladších 15-ti let zakázáno.

Dnes je dítě považováno za lidskou bytost pro svou bezbrannost a rozumovou nevyspělost hodnou ochrany. (24)

1.2 Rodina jako základní jednotka společnosti

Přestože se rodina považuje všeobecně za bezpečné místo, stává se někdy zdrojem stresu a násilí, ať již násilí páchaného na dětech či na ženách či matkách a manželkách. Silná citová vazba mezi členy rodiny může někdy vést až k ambivalenci vztahů. Prudké hádky mezi partnery nebo mezi dětmi a jejich rodiči mohou vést od lásky až k nenávisti. (10)

Vágnerová (25) rozlišuje tři typy rodiny – rodinu orientální, prokreační a dysfunkční. Rodina orientální by měla poskytovat dítěti základní sociální zkušenost a svým chováním mu interpretovat svět jako celek, jehož je součástí. Děti by se v rodině měly naučit posoudit, zda je svět dobrý, nebo zlý a měly by získat pocit základní důvěry. Někdy však rodina plní své funkce jen lástelně nebo patologickým způsobem.

Prokreační rodina je rodina, kterou člověk vytváří jako dospělý a do ní si přenáší zkušenosti získané v původní, orientální rodině. Nepochybný je vliv rodiny orientální na rodinu prokreační, kdy se dítě chová podle vzoru získaného u svých rodičů. Dítě se však identifikuje s rodičem pouze tam, kde může a chce. (18) I v dospělosti přispívá rodina k uspokojení mnoha psychických potřeb. Člověk v ní

...osti jako partner a rodič, uří se šegit nové situace a rozvíjí se. Prostředkem seberealizace a uspokojení pudových potřeb je zplození a výchova dítěte. Rodič se s svým dítětem identifikuje, a pokud dítě splňuje obecná očekávání, potvrzuje tak i jeho rodičovské kvality. Jestliže je však dítě vnímáno jako neuspokojující, případně pokud se narodilo v nevhodné situaci, pak potřeba seberealizace uspokojena není. Pro určitou rodinu typická tendence k určitému způsobu reagování je dána společnými genetickými dispozicemi i zkušeností s určitými způsoby chování. Tyto faktory často ovlivní výchovný styl rodičů, jejich chování k dítěti i sklon dítěte reagovat určitým, pro danou rodinu charakteristickým způsobem. (25)

V rodině s rizikovým chováním se mohou objevit následující faktory, které mohou být setřeny generační hranice, rodiče emočně, morálně, eticky nebo výchovně nefungují, v rodině neexistují normální tabu, citové prožívání je utlumeno, v rodině je napětí, a pod. (2)

Z jiného pohledu, a to podle dotazníku funkčnosti rodiny (DFR) vytvořeného J. Dunovským můžeme rozlišit 4 typy rodiny, a to rodinu funkční (zajišťuje dobrý vývoj dítěte, asi 85% rodin), problémovou (objevují se poruchy některých funkcí, které ale neohrožují rodinný systém ani vývoj dítěte a rodiny jsou s malou pomocí schopny tyto problémy šegit, asi 12-13% rodin), dysfunkční (jsou přítomny poruchy, které vážně ohrožují prospěch i rozvoj dítěte. Rodina není schopna se s tímto problémem vyrovnat. V těchto případech se šegí otázka, dokdy je možné dítě v rodině ponechat, a kdy odebrat, asi 2% rodin) a rodinu afunkční (natolik porušenou, že jediným šegéním je odebrání dítěte, asi 0,5% rodin). (14)

1.2.1 Problémy rodiny

Je překvapující, kolik konfliktů a hádek se v běžných rodinách objevuje. Někde vládne tzv. Aťtálieo a hádky jsou na denním pořádku, jinde jsou jen vzácné. Taková ventilace má své silné i slabé stránky. Konstruktivní diskuze může přinést mnoho pozitivního a někdy za pomoci kompromisů je možné někdy vyšegit i přivodně nevyšegitelnou situaci. V rodině se však někdy stává konfliktem vše a kompromisy nejsou přijímány ani jednou ani druhou stranou. Často se zdrojem konfliktů stávají

Ekonomie rodiny, vyhýbání se rodině kvůli každodenním starostem a upravení zábavy, nesoulad s rodiči partnera, výchova dítěte a ztráta společných zájmů. (7)

Krizové problémy rodiny tak mohou začít pouhým nesplněným očekáváním. Mladý pár čekající na narození dítěte má harmonický vztah a dobré vztahy se širší rodinou. Ve své fantazii už předem vymýšlí, jaké bude jejich dítě co všechno bude umět a jeho v životě dosáhne. V situacích, kdy při porodu lékař objeví některou vrozenou vývojovou vadu jsou šťastní rodiče zasaženi zklamáním a silným stresem. Vyrovnání se s takovou situací klade vysoké nároky na psychiku a soudržnost partnerství. (6)

Dalším velmi emocionálním náročným obdobím a jednou z rizikových situací pro týrání a zneuhívání dětí je rozvod. Nedá se jednoznačně říct, zda je rozvod pro vývoj dítěte nebezpečný či není. Spíše záleží na poutu mezi dítětem a rodiči, vzájemné lásce, podpoře a kvalitě jejich vztahu již před rozvodem. (10) Vždy ale ovlivňuje všechny jeho účastníky včetně dětí na velmi dlouhou dobu.

Rozvod je obecně považován jako prostředek k zamezení těžkých konfliktů mezi manžely a ukončení problematického soužití, bohužel se však často stává spíše kritickým stresovým obdobím života celé rodiny. Stres z rozvodu rodičů se podle Matějka často projeví zejména ve zhoršujících se školních výsledcích, protože se dítě nesoustředí a trpí nespáním. (6)

Po rozvodu zaniká typická forma kompletní rodiny a výchova dětí je buď v rukou jednoho z rodičů, nebo je dítě ve stádavé péči. (10) V případě péče jednoho z rodičů jsou to především matky, které zůstávají samy se svými dětmi. (39) Výchova dítěte jedním rodičem je časově i finančně velmi náročná. Jsou případy, kdy se žena rozhodne, že chce své dítě vychovávat sama a toto riziko podstoupí dobrovolně (10)

Další stres dětí z rozvedeného manželství nastává v případě kdy si rodič převede nového partnera/partnerku a od dítěte se očekává, že s novým rodičem naváže vztah. (6)

Situace, kdy jsou v rodině nevlastní děti nebo nevlastní rodiče může nastat mnoha způsoby. Může to být například adopce, kdy si rodiče osvojí nevlastní dítě nebo

...m manželstvím prošli a do nového vztahu přecházejí i se svými dětmi ze vztahu minulého. V takových rodinách se objevují složité komplikace, jako je například existence zároveň nevlastních i biologických rodičů, kteří mohou mít na dítě vzdálený, ale přesto velký vliv. (10)

Rodiny, které zanedbávají děti mívají často společné rysy. Rodinné interakce jsou nepřátelské. Mezi všemi členy rodiny se často vyskytuje kritika, odmítání a trestání. Členové rodiny na sebe mívají přehnaná očekávání, která navíc nelze řešit a bezděčně se šíří. (18)

„Rodina může člověku pomoci, ale taky ho může úplně zlikvidovat. Nejhorší je, že si nikdo nemůže vybrat, kam se narodí.“
(mladý muž pocházející z velmi problematické rodiny) (25)

Odhaduje se, že obdobně jako v jiných evropských zemích je u nás týráno jedno až dvě procenta české populace a v případě na absolutní čísla se jedná o dvacet až třicet tisíc dětí mladších patnácti let. Podle odborných odhadů u nás na následky týrání a špatné péče umírá nejméně padesát dětí. (11)

Naprostá většina těchto případů však odhalena není a děti obvykle není schopno se samo obrátit nikam o pomoc. Přesná statistika počtu týraných dětí neexistuje, neboť právo tohoto jednání existuje mimořádně vysoké procento latence. (13)

Na týrání dětí se podílí jak muži, tak ženy, všech společenských vrstev a věkových kategorií. (28) Nejvíce jsou vzhledem ke své bezbrannosti a snadné zranitelnosti ohroženy děti kojeneckého a batolecího věku, u nichž bývají smrtelné následky nejčastější. V praxi se nejčastěji vyskytuje týrání fyzické, spojené prakticky vždy s týráním psychickým. (11) Absolutně nejzastupitelnějším týráním dítěte je zanedbávání jeho základních potřeb, které nezbytně vyžaduje intenzivní dlouhodobou pomoc a šetrnost. (5)

Nebezpečí fenoménu týrání a zneužívání dětí spočívá zejména v transgeneračním přenosu a týrání týrají. Trvalým následkem týrání je naučená útočnost nebo naučená bezmoc. Děti obojího pohlaví, jež byly obětí fyzického násilí, jsou útočnější vůči dospělým již v průběhu dětství. (2)

Týrané děti nejsou většinou schopny na jednání svých rodičů upozornit a požádat si pomoc. Takové jednání totiž považují za normální. Dalšími důvody pro dítě neoznámí své týrání je nízký věk dítěte, strach z následků hrožících na rodiče a citová i existenční závislost na rodičích. Pro neznalé této problematiky bývá velice těžké pochopit, že týrané děti své rodiče milují a ze všeho zlého obviňují samy sebe. Pro tyto děti je velice obtížné si připustit, že je rodiče nemají rádi, že jsou jim lhostejné, nebo dokonce na obtíž. Proto je pro mnohem snesitelnější představa, že rodiče se tak chovají, protože oni jsou zlobivé a špatné a nic jiného si nezaslouží. I tak také právem děti stále dokola obhajují své rodiče, v případech týrání a obviňují samy sebe za to, že maminku nebo tatínka zlobily a vyprovokovaly. (11)

1 zneužívání dětí

Týrání je jevem, který se v historii objevoval již od pradávna a v některých obdobích nebyl ani považován za společensky negativní. Vývoj týrání dětí jde ruku v ruce s vývojem postavení dítěte ve společnosti. **(28)**

V antice bylo dítě bezprávné, otec je mohl prodat do otroctví nebo zabít. Ve 4. století n.l. se zabití dítěte v některých společnostech stává vraždou. Nástup křesťanství změnil chápání dítěte z bezprávného tvora na samostatnou lidskou bytost. Vztah k dítěti se změnil, avšak nijak závratného zlepšení dosaženo nebylo. V novověku nadále převažovaly těsné tresty, které by v dnešní společnosti byly zavrženy jako týrání. V 16. století se díky změně způsobu života změnila typická rodina i chápání dětství a nejvyššího rozvoje pak docílily pokrokové myšlenky 18. století.

Problematika týraného dítěte se začala v literatuře a odborných studiích objevovat ale až v 19. století, pro které je charakteristický také opakovaný nářít autority otce a disciplíny. Syndrom bitého dítěte poprvé popsal a označil až v roce 1962 americký pediatr Kempe. **(25)**

Snahy amerických lékařů se rychle šíly za hranice země a prolínaly se jednotlivými medicínskými a později i dalšími obory. Postupně se nové informace rozšířily mezi širokou veřejností a promítly se do legislativních a výkonných aktivit na národních i mezinárodních úrovních.

V České republice (dříve LSSR, LSFR) se problematika násilí na dětech z několika důvodů dlouhou dobu nepovažovala za hodnou pozornosti. V bývalém režimu se tento problém popíral a zastíral, a navíc bývaly a nadále jsou v České společnosti fyzické tresty relativně obvyklé.

Až rok 1989 přinesl určitý pokrok v aktivitách zaměřených proti týrání a zneužívání dětí. **(5)** Jedním z prvních významných kroků byla 3. Evropská konference pro prevenci syndromu zneužívaného a zanedbávaného dítěte, která byla v České republice uspořádána v Praze roku 1991. **(24)** Dalším pokrokem bylo založení Dětského krizového centra. **(5)**

tyrání a zneužívání dětí

Neadekvátní péče o dítě má mnoho forem, kdy se jednotlivé formy často přeskřívají a hranice mezi nimi mohou být často rozližitelné. (22)

1.3.2.1 Fyzické tresty

Podle definice je tělesný trest úmyslné či záměrné způsobení bolesti útokem na tělo pro kázeňský účel. Tato definice zahrnuje výlet močůvých trestů, například je pohlavek, facka, výprask rukou, výprask pěstí, tahání za vlasy, kroucení ušima boltcem, svazování a mnoho dalších.

Tělesné tresty byly v celé naší historii používány jako výchovný prostředek. Když se podíváme zpět na to, jaké tresty naši předkové používali, vidíme například několikahodinové klečení, bití rákoskou nebo úmornou práci. Tyto tresty dnes považované za kruté formy týrání dětí. Pro tehdejší rodiny však byly běžné a každodenně používané. Ke změnám ve vnímání fyzického násilí na dětech docházelo postupně. Už Jan Ámos Komenský ve svém díle Didaktika Magna zmínil, že je potřeba používat přísnější výchovné prostředky pro potrestání nemravného chování a ne pro trestání nedostatečné znalosti. Také zdůraznil, že trestat se má tak, aby trestaný pochopil, že trest je míněn pro jeho dobro a není pouhým výlevem prchlivosti a vzteku.

K velké změně tělesného trestání dětí došlo roku 1867, kdy byly na našem území tvrdé fyzické tresty v podobě vystavování na pranýř, bičování a mrskání zakázány. Tělesné tresty dětí v Ačelřio podobě však přetrvávaly ještě ve 20. století. Změnou této doby oproti minulosti byl zejména větší zájem o poznávání a řešení problematiky tělesných trestů a jejich následků na dětech v pozdějším věku. V roce 1962 Henry Kempe poprvé popsal syndrom bitého dítěte a teprve v roce 1992 byla přijata definice syndromu CAN.

Ale proč se vlastně tělesné tresty stále takové obliběly?

Výchova je schopnost dospělého vytvářet předpoklady k tomu, aby se dítě naučilo, aby si vytvořilo určitý návyk chování. Vytváření návyků chování je podmíněné - popsal to J. Piaget u pokusů se zvířaty a je dokázáno, že funguje i u lidí. Dítě je vázáno na rodiče a je pro něj důležité udělat rodiči radost. Pokud rodič používá

...o, že je na dobré cestě bude dítě opakovat chování, za které bylo odměněno, protože si uvědomuje, že tak dělá rodiči radost. Pokud se však dítě něco nepovede jak by mělo, nemělo by být ihned trestáno. Jak ve své knize uvádí Vanílková, rodič by měl použít trest pouze jako úpravu chyby, které se dítě dopustí, aby nedošlo k naučení špatného návyku. V tomto případě je odměna a trest účinným výchovným prostředkem.

Je však nutné podotknout, že výchova na principu trestů často selhává, a to nejčastěji z důvodu, že rodiče používají tresty často v emocionálním rozružení a vzteku, bez udání důvodu a vysvětlení. Děti pak trestu bojí, ale nemá možnost se z něj poučit a pochopit jeho význam. Naopak výchova bez trestů, kde si dítě může dělat co se mu líbí a rodiče jen přihlížejí, je rovněž neúčinná. Děti pak nemá vytvořeny hranice a nerozezná, které chování je přijatelné, a které není.

Rodiče volí fyzické tresty a zákazy zejména pro jejich jednoduchost a rychlý účinek. Je jednodušší dítě něco zakázat, přinutit jej zbít, než s ním chvíli promlouvat a vysvětlovat důvody, proč to li ono chování je špatné. Zvláště v případě kdy je rodič ve stresu, cítí zlost a vztek, je pro něj jednodušší vztek vybit než se naučit kontrolovat. Navíc okamžitý trest přináší okamžitý účinek. Avšak dítě si vytvoší vůči trestům zvrstlost nebo v něm tresty zanechají působit úzkost.

Výchova pomocí odměn, uznání, společných aktivit a zábavy dělá dětem radost a podmiňuje tak pozitivní chování. K trestu se pak přistupuje pouze v krajních případech s vysvětlením. (26)

1.3.2.2 Násilí v rodině

Za násilí obecně můžeme považujeme tělesné útoky, špatné nakládání nebo jednání, které způsobuje újmu na fyzickém, sexuálním, nebo psychickém zdraví. Je to agrese jedné osoby vůči druhé s cílem ublížit, poškodit, poranit nebo zabít.

Násilné chování v rodině zahrnuje špatné zacházení s dětmi, násilí mezi dospělými členy rodiny i špatné zacházení se starými lidmi. (28) Podle definice formulované Radou Evropy v roce 1985 je násilím v rodině jakýkoli čin nebo opominutí, spáchané v rámci rodiny některým z jejích členů, které podkopávají život,

nebo svobodu jiného členů stejné rodiny, nebo vážně poškození rozvoj jeho osobnosti. (28) Přítomnost jakéhokoli typu násilí v rodině ovlivňuje vývoj dítěte, přičemž stojí, aby dítě bylo i pouhým svědkem násilného chování, nemusí být jeho přímou obětí. (8)

Ačkoli je pro násilí mnoho definic, je násilí na dětech členů nejčastěji na násilí fyzické či týrání, sexuální či zneužívání a na násilí pasivní či psychické a zanedbávání péče. (2) Pojem, který označuje násilí na dětech působené jinými dětmi (osobami mladšími 18let), a zahrnuje jak fyzické, psychické, tak sexuální násilí, je šikana. (21) Správné zacházení s dětmi je označení pro zanedbávání péče o dítě tělesné i sexuální zneužívání dítěte. (2)

Matka sedmi dětí stíždala nejen své životní druhy a otce svých dětí, ale i bydliště. Po posledním stíhání zatajila své nejmladší dítě gestiletého chlapce, kterého zavraždila v křivce a soustavným bitím a hladovkami ho přivedla do tak těžkého stavu, že dítě krátce po převozu do nemocnice zemřelo na rozsáhlý subdurální hematom (nitrolební krvácení). Byla sice odsouzena, ale pro nové těhotenství jí byl výkon trestu přerušen a vrátila se domů, aniž by byla zajištěna ochrana zbývajících dětí, které byly ponechány v její péči. (13)

1.3.2.3 Syndrom CAN

Syndrom CAN (Child Abuse and Neglect či Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte) má mnoho definic. Můžeme říci, že je to poškození tělesného, duševního i společenského stavu a vývoje dítěte, které vznikne následkem jakéhokoli nenáhodného jednání rodičů nebo jiné dospělé osoby. (25)

Někdy se shodují, že syndrom CAN je soubor nepříznivých příznaků v nejrůznějších oblastech stavu a vývoje dítěte i jeho postavení ve společnosti a v rodině především. Nejde o jednostranný akt ze strany pachatele, ale o vzájemnou interakci všech zúčastněných osob a podmínek, v nichž tento proces probíhá. Důležitá je osobnost dítěte samotného a jeho zvláštnosti či odchylky. Tyto odchylky se podílejí na závažnosti

aných dospělými. Dítě má buď schopnosti poškozujícím aktivitám dospělých i elit, nebo naopak jim nadměrně podléhat. (5)

Podle definice CAN formulované zdravotní komisí Rady Evropy v roce 1992 můžeme mezi děti trpící syndromem CAN zahrnout také děti, které se staly svědky domácího násilí. Utrpěly tím také psychické týrání a následkem toho se u nich často objevují výchovné problémy spojené s agresivitou, odcizením a kriminalitou (28)

Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte zahrnuje formu zanedbávání dítěte, fyzické týrání, psychické týrání a sexuální zneužívání dítěte ve všech jejich podtypech a odchylkách. (25) Mezi zvláštní formy CAN patří například organizované zneužití dítěte nebo rituální zneužití dítěte. (5)

1.3.2.3.1 Fyzické týrání

Podle definice uvedené Sdružením Linka Bezpečí v jednom z jejích výzkumů jsou termínem Fyzické týrání dětí označovány akty násilí nebo nezabráněné násilí ze strany rodiče nebo jiné dospělé osoby vůči dítěti. Tyto akty nejsou náhodné a jejich následkem je tělesné utrpení, poranění nebo smrt dítěte. (21)

Fyzické týrání dětí se dělí na aktivní a pasivní týrání. Aktivní forma fyzického týrání zahrnuje ohrožení i poškození dítěte násilím v nejrozličnějších formách a rozsahu. Pasivní forma fyzického týrání je situace, při níž je dítě poškozováno hlavně v tělesné oblasti nedostatečným uspokojováním jeho životních potřeb (výživa, hygiena...). (5)

Nejčastější formou aktivního fyzického týrání je surové bití rukama, pěstí, opaskem, prutem, gumovou hadicí a jinými předměty, kopání, mlácení hlavou o zeď, trhání vlasů, pálení cigaretou, popálení o rozpálená kamna i jiný spotřebič, opášení, svazování, topení, dušení, prudké třesení s malým dítětem, házení s ním do postýlky i po místnosti a odpírání stravy. (10, 28) Důsledkem jsou zlomeniny, poranění, krvácení, popáleniny, podlitiny a v extrémních případech smrt dítěte. (4)

Zneužívání je chování, jehož účelem je záměrné užití síly jedním člověkem vůči druhému člověku za účelem kontroly jeho chování. (2) Zneužíváním může být například nekontrolované vyčerpávání dítěte působením nesmyslné práce. (28) Mezi fyzické týrání a zneužívání dítěte se řadí také vykošťování námezdní prací, jež se v některých státech objevuje stále i v dnešní době (5)

Nejčastěji je termín zneužívání spojován se sexuálním násilím na dětech. Pro účely této práce je termín uvažován jako forma zahrnující všechny formy týrání dětí, od zneužívání dítěte při rozvodových tahanicích, zneužívání dítěte ke škodlivému obvinění druhé osoby z týrání, zneužívání dítěte k práci, až po formy komerčního sexuálního zneužívání.

1.3.2.3.3 Zanedbávání

Je pasivní formou fyzického i psychického týrání. (5) Představuje nedostatek výživy, hygieny, adekvátního kontaktu, porozumění a stimulace. Bývá vystavování nebezpečným nebo stresovým situacím. Jako zanedbávání může být označováno i neposkytnutí vzdělání a zanedbání kulturních potřeb dítěte, tzv. kulturní deprivace. (22)

Opomenutí osobní péče je například situace, kdy pachatel (zanedbávající osoba) zanedbal hygienu dítěte s následkem těžkých opruzenin, přestože byl povinen dítěti adekvátní péči poskytnout, jelikož dítě vzhledem ke svému věku a stavu, nebylo schopno se o sebe postarat. (11)

Zanedbávaná péče se nejčastěji objevuje v rodinách s nízkou socioekonomickou úrovní. Jako důsledek zanedbávání dítěte se označuje i psychická deprivace. Ta vzniká v situacích, kdy má dítě dlouhodobý nedostatek uspokojení potřeby lásky a přisunu přiměřených podnětů z prostředí. Psychická deprivace se často vyskytuje u dětí vyrůstajících v ústavních zařízeních a u dětí z tzv. „dobrých“ rodin, kde rodiče z kariérních a jiných důvodů nemají čas, věnovat se svému dítěti. (22)

Psychické týrání můžeme stejně jako fyzické týrání dělit na aktivní a pasivní formu. Aktivní formou psychického týrání je ponižování, nadávání, výsměch, zesměšňování dítěte, deptání dítěte výhrůvkami, permanentní kontrola chodu dne, neustálé výslechy. Patří sem i šikana, nahánění panické hrůzy, zavírání do temné místnosti, vzbuzování strachu nebo nucená izolace. Pasivní lze dítěetýrat nedostatečnou stimulací, zanedbáváním základních duševních potřeb (psychická deprivace) i potřeb citových (nedostatek lásky, porozumění, identifikace). Většinou se vyskytuje v kombinaci s ostatními typy týrání a tvoří tak spolu se zanedbáním péče o dítě nejčastější typ týrání dětí. (11, 28)

1.3.2.3.5 Sexuální zneužívání

Sexuální zneužívání je zapojení dítěte do sexuálních aktivit, které jím nejsou pochopeny a přijímány a které narušují jeho sociální tabu v rodinných rolích. Zneužívající je často starší než dítě je v pozici autority nebo v pečovatelském vztahu k dítěti a vymáhá aktivity silou nebo podvodem. Sexuálním zneužíváním mohou být sexuální návrhy, sledování pornografií, zneužití dítěte pro dětskou pornografii, praktiky kolem močení a defekace. Sexuální zneužívání má formu aktivní i dotekovou/kontaktní (osahávání, styk, pouhívání nejrůznějších pomůcek) a pasivní i bezdotekovou/nekontaktní (nucení se svlékat, dívat se). (5) Kontaktní sexuální zneužívání se dále dělí na nepenetrativní a penetrativní. Je známo také rozližování sexuálních aktivit na orálněgenitální, análněgenitální a genitálněgenitální. (2)

1.3.2.3.6 Komerční sexuální zneužívání

Komerční sexuální zneužívání dělí bylo poprvé definováno na 1. světovém kongresu proti komerčnímu sexuálnímu vykořisťování dětí, který se konal v roce 1996 ve Stockholmu. Podle této definice je komerční sexuální zneužívání dělí definováno jako pouhnutí dítěte pro sexuální účely za peníze nebo odměnu v naturálních mezi dítětem a zákazníkem, dítětem a prostředníkem nebo dítětem a agentem nebo jinými, kdo vydávají na obchodu s dětmi pro tyto účely.

euřivání má tš formy: dšskou prostituci, dšskou pornografií a obchod s dšmi. Obchod s dšmi lze dále dšit na obchod s dšmi pro pouřití v sexuálním přřmyslu a na obchod s dšmi pro jiné účely, např adopci, dšskou práci, prodej orgánř atd. (27)

1.3.2.3.7 Münchhausenřv syndrom by proxy

Přkladem této přdstírané poruchy je matka, která simuluje nebo vytvář u dítě zdravotní potíže. Lasto pak vyhledává lékaře a vyřaduje pělř nebo dítě podává rozmanité léky. Tímto jednáním pořkozuje zdraví dítě. Tento typ řen si tímto chováním vynucuje pozornost a hodnocení obřujíc se a peřující matky. Münchhausenřv syndrom by proxy je pomřnř vzácný, ale přšedpokládá se, ře je smrtelný ař v jedné přinřpřpadř. (25)

Př hodinř plavání zjistila uřitelka, ře desetiletý řák je od ramen ař po lýtku pokryt řetnými pruhovitými modřnami. Chlapec na dotaz uvedl, ře byl bit řřřrou od vařře, proto ře přřnesl poznámku. Ğkola jeřřtéhoř dne zajistila lékařské vyřetření a vř nahlásila policii. Vyřetřováním bylo zjiřřo, ře rodiře opakovanř řřřli kázeřské problémy syna surovým bitím. Psychologickým vyřetřením byl u chlapce prokázán tzv. hyperkinetický syndrom, z nřoř vyplývala vřřina jeho problémř. Rodiře byli odsouzeni k podmínřým trestřm odnří svobody a byla jim ulořena povinnost docházet se synem pravidelnřdo psychologické poradny. (13)

ho týrání a zneužívání dětí

Oběti a pachatelé jsou dva protipóly každého trestného činu a pěstupku uvedeného v legislativě České republiky. Česká trestní právo však termín oběť nezná. K účelu objasnění problematiky oběti vznikla v druhé polovině dvacátého století nová věda – viktimologie. Ve viktimologii je termín oběť základní veličinou. Od doby vzniku viktimologie se mnoho změnilo a tato věda se rozvíjí nejen v zemích, které se považují za její kolébkou (USA, Německo, Izrael), ale také v zemích ostatních jako je Austrálie nebo Indie. K nejdůležitějším otázkám, kterými se viktimologie zabývá, patří práva obětí v trestním řízení a mimo jiné, jako například právo na ochranu soukromí, právo na kompenzaci škod vzniklých v důsledku zločinu apod. Jednou z dalších náplní práce viktimologů, která se přímo váže k problematice týrání a zneužívání dětí, je psychologie obětí, která se snaží objasnit podstatu traumatizace obětí trestným činem a zmapovat dopady trestného činu na oběť. (2, 28)

1.4.1 Oběť

Děti, které bývají týrány, mívají vždy alespoň jednu z následujících charakteristik. Jejich chování může být pro rodiče i opatroující osoby nesrozumitelné.

Bývají to děti s tzv. lehkými mozkovými dysfunkcemi, které jsou neklidné, nesoustředěné, dráždivé, s výkyvy nálad, impulzivní. Děti jinak dráždivé, trucovité, plátivé, například z důvodu somatického onemocnění i podvýživy. Dále děti s různým stupněm mentální retardace, které pro rodiče znamenají zklamání jejich nadějí, což může vést k agresivnímu chování nebo ke ztrátě rodičovského zájmu a zanedbávání. Oběťmi bývají i také děti s lehce sníženými intelektovými schopnostmi, které ve škole neprospívají i trpí tzv. specifickými poruchami učení nebo jakkoli jinak nezapadají do představy rodičů.

I když se oběťmi stávají děti, jež na první pohled týrající osobě připomínají nějaký negativní zážitek nebo nenáviděnou osobu. Oběťmi mohou být také děti i když si vyžadující pozornost provokujícím chováním, například děti deprivované. (17, 15)

Pro oběti zanedbávání bývá charakteristické, že jsou to děti pasivní, utlumené a nevýrazné, že nedokáží zaujmout pozornost svých rodičů i opatroujících osob. (25, 6)

Proces zraňování a poškození jedince, který začíná spácháním trestného činu na oběti, se odborně nazývá viktimizace. V literatuře se rozlišují dvě fáze viktimizace. K primární viktimizaci dochází vždy, když se jedinec stane obětí trestného činu. Jde o poškození, tzv. primární rány, která jsou bezprostředním důsledkem trestného činu. Mezi primární rány patří fyzická újma (lehčí zranění až těžké ublížení na zdraví či smrt), finanční újma (poškození či ztráta majetku, náklady na léčení) a emocionální újma (odvíjejí se v prožívání oběti a souvisejí s jejím osobnostním založením). (2)

Sekundární viktimizace je druhotné poškození dítěte následným nadbytečným či vynuceným a často necitlivým vyšetřováním, nebo i nevhodnými opatřeními terapeutickými či rehabilitačními (např. umístění dítěte v dětských domovech). (5)

K sekundární viktimizaci nemusí dojít u všech obětí trestného činu. Zpravidla začíná oznámením trestného činu, kdy je oběti přisválena role poškozeného. Poškození způsobená sekundární viktimizací se nazývají sekundární rány, které jsou výlučně psychologického rázu. Jako hlavní sekundární rány se uvádí pocit nespravedlnosti (okolnosti v průběhu vyšetřování a soudního projednávání věci jako je nedostatek informací, opožděné či odkládané soudní jednání, vyšetřování pachatele na svobodu apod.), pocit nedůstojnosti (důsledek necitlivě vedeného výslechu, zveřejnění informací médií nebo nevhodné reakce nejbližšího okolí) a pocit izolace (tendence blízkého okolí se kontaktu s obětí vyhýbat, např. kvůli strachu z komunikace či neví jak se k oběti chovat, o čem si s ní povídat). (2)

V případě sexuálního zneužívání 14leté dívky trenérem ve sportovním oddíle potvrdily dvě děti fakt zneužívání. Zato byly ostatními trenéry verbálně osoleny a následně z oddílu vyloučeny. Obě mladé dívky se vybranému sportu věnovaly od útlého dětství. Souhlasně byla oslovována oběti její rodina. (2)

1.4.1.2.1 Psychické následky

Obecně platný je fakt, že čím je týrané dítě mladší, tím je riziko poškození dalšího vývoje větší. Záleží na vývojové úrovni dítěte, na míře závislosti dítěte, na týrající osobě a v neposlední řadě na délce a druhu týrání. Opakované utrpení může vést k potlačení citového prožívání dítěte, ztratí schopnosti prožívat radost, ke vzniku trvalého pocitu ohrožení a napětí apod. (25)

Výrazné u týraných dětí jsou odchylky v chování již po 2. až 3. roce dítěte. Některé děti jsou apatické, neumí vyjadřovat emoce. Krejčířová uvádí, že přibližně ¼ týraných dětí je silně agresivní. Jsou často neklidné nebo úzkostně soustředěné. (22)

Uvědomění sebe sama se vyvíjí přibližně okolo 2. roku života dítěte. Pokud je dítě v tomto období týráno, je jeho další vývoj narušen. Rozpoznatelné jsou odchylky již v chování fyzicky týraných batolat, která i při jednoduchých hrách a úkolech znervózní a projevují zklamání či znechucení. Tyto problémy s děskou hrou se dále jeví jako hlavní příčina omezené schopnosti rozeznávat v pozdějším věku odpovědnost za své činy. (8)

Chování týraných dětí je výrazně ambivalentní, vyjadřují potřebu těsného kontaktu, ale zároveň jej odmítají. Extrémní ambivalentní reakce na snahu o navázání kontaktu ze strany druhých osob je uvedena v MKN-10 pod názvem Areaktivní porucha přechylnosti v dětství, F94.1. (22)

V dospělosti se často u týraných chlapců projevují sklony k přilíhne vznalivosti, úzkostnosti, poruchám chování, k abúzu alkoholu a ke kriminálním činům. (8)

1.4.1.2.1.1 Akutní reakce na stres

Akutní reakce na stres je přechodná psychická porucha, k níž dochází jako k odpovědi na vnější fyzickou nebo duševní záť u duševně zralé osoby. Příznaky se obvykle objeví již v průběhu několika minut po dopadu stresového podnětu nebo události a mizí během 2-3 dnů, často i během hodin. Může nastat řásteřná nebo úplná amnézie. (2)

Stresová porucha (PTSP)

Posttraumatická stresová porucha je soubor různých poruch chování a prožívání, včetně somatických reakcí. **(2)** Vzniká následkem extrémně stresující události či série událostí, jako je válka, znásilnění nebo týrání a zneužívání. Tyto události jsou většinou nečekané, vysoce ohrožují přítomnou osobu nebo osoby v její blízkosti a zbavují ji schopnosti přiměřeně reagovat. Je to normální reakce normálních lidí na abnormální situaci. **(23)** Podle mezinárodní klasifikace nemocí MKN 10 je označena jako F43.1.

Vznik PTSP může ovlivnit několik rizikových faktorů jako je typ a délka stresové situace, závažnost traumatu, sekundární viktimizace, vztah k pachateli, pocit viny, emocionální reakce blízkých osob nebo dopad na vědní den oběti.

Rozmanité příznaky PTSP mohou propuknout až po delší časové prodlevě **(26)** Mezi rozpoznatelná vodítka PTSP patří existence traumatické události, znovuprožívání traumatické události (denní a flashbacky, noční můry), **(17)** nápadné vyhýbání se podnětům souvisejícím s traumatickou událostí (vyhýbání se situacím vyvolávajícím vzpomínky na krizovou situaci, pocit izolace a odcizení vůči ostatním, nápadná ztráta zájmu o činnosti dříve oblíbené) a poruchy spánku, zvýšená podrážděnost, zhoršená schopnost soustředění, nepřiměřené reakce v neolekávaných situacích. Bez vhodné psychologické intervence mohou některé z těchto příznaků přetrvávat i několik měsíců až let od události. **(23)**

1.4.1.2.1.3 Stockholmský syndrom

Stockholmský syndrom byl poprvé popsán v literatuře v sedmdesátých letech 20. století. Jako Stockholmský syndrom se označuje emocionální vztah vytvářející se mezi násilníkem a obětí při dlouhodobém zneužívání, týrání či násilí. Oběť se ztotožňuje s jednáním násilníka, snaží se mu zavděčit a podvědoměsi chrání svůj život tím, že si vykupuje násilníkovu shovívavost.. Aby ke vzniku Stockholmského syndromu došlo, je potřeba těchto čtyř podmínek: a) život oběti je v ohrožení, b) oběť nevidí možnost úniku, c) oběť je v izolaci, d) oběť pociťuje náklonnost k násilníkovi. **(28)**

Následkŧ fyzickŧho tŧrání je mnoho. Nejlépe je popisuje klinický obraz syndromu CAN uvedený ve vŧtníku ministerstva zdravotnictví 3/2008. Vŧtník uvádí, ŧe nejl'astŧŧí známkou fyzickŧho tŧrání jsou modšŧny, jejichŧ tvar vŧŧinou napovídám jakým pšedmŧem byly zpšsobený. Opakující se nález modšŧn na typických místech, jako je temeno hlavy, záda, hýŧdŧ zadní strana stehen nebo pšedloktí vŧdy ukazuje na fyzické násilí. Podle zbarvení modšŧn je pak moŧné usuzovat jak je modšŧna stará.

Dalším typickým poranŧním jsou popáleniny. Nejl'astŧŧím typem popálenin jsou popáleniny od cigarety umístŧné na místech, která se bŧnŧu dŧí nekontrolují, napš chodidla. Jiné druhy popálenin jsou typické na dlaních l'i hýŧdích. Opašené bývají hlavnŧkojenci a batolata. Co se tŧl'e zlomenin, je kaŧdá zlomenina u dítŧe mladšŧho 2 let podezšlá. Charakteristické pro fyzické tŧrání jsou zlomeniny ŧeber a zlomeniny dlouhých kostí.

Silným nárazem do hlavy nebo silným tšesením s malým dítŧem vzniká poranŧní CNS, násilným krmením je l'asté natrŧení uzdiŧky horního rtu kojencŧ. Poranŧní vnitšních orgánŧ je objeveno vŧŧinou aŧ druhotnŧ l'asté je natrŧení sleziny, jater, ŧaludku, apod. (40)

Dále se u fyzickŧho tŧrání objevují trhliny uŧních boltcŧ, vytrhané vlasy, otšes mozku, zablokování pátešŧ, bezvŧdomí, nitrolební poranŧní, trŧné, šŧzné, seŧné nebo bodné rány. (21) Týrané dŧi bývají l'asto podvyŧívené, bledé, slabého vzrŧstu, celkovŧ ŧpatnŧprospívající, nezšdka i v dšsledku zámŧného odpírání stravy. (11)

Pš vŧí tragice smrti náŧ mladé matky bylo jeŧŧvelké ŧŧŧí, ŧe nejranŧŧí léta nám bylo dopšáno proŧt pod její péŧí. Ta léta rozhodla, dostali jsme pevný základ, jak pro fyzický, tak pro duŧevní rozvoj. Proto nás macecha nedokázala zniŧit, zlomit, zkazit náŧ charakter. (11)

Týrané děti mívají problémy s učením a prospěch, který neodpovídá jejich předpokladům. Jsou nesoustředěné, často se podceňují a očekávají jen neúspěch. Ani v pozdějším věku tyto děti nenabývají dostatečného sebevědomí a snadno přijímají ponižující chování ostatních (25), což neprospívá vzniku plnohodnotných přátelských ani partnerských vztahů. V dospělosti propadají často romantickým vztahům, ve kterých se střídají období romantické lásky s epizodami agrese a zneužívání. (8)

Praxe potvrzuje, že rodiče, kteří týrají své děti, sami byli často v dětství týráni. Jde o patologický model rodičovského chování, který se tak přenáší do dalších generací. (11) Transgenerační model vzniká, když děti, které přijímaly násilí od dospělých dospělí, změní svou roli v rodině a získají moc. Tito potom v roli dospělých vrací násilí svým starým a již slabým rodičům, ale také svým dětem. (26)

Podle výzkumu Sdružení Linky Bezpečí z roku 2001 uvedlo, z celkového zkoumaného vzorku 1104 osob ve věku od 18 do 44 let, 26,7% tázaných mužů a 22% tázaných žen zkušenost s fyzickým týráním. (21)

1.4.2 Pachatel

Teorií, které se zabývají vysvětlováním příčin vzniku kriminálního chování je mnoho a pro příklad jsou to teorie jednofaktorové, jako podmínčnost biologická nebo psychologická, sociologicky orientované, například teorie společenské dezorganizace, teorie učení, teorie sociální kontroly. Na problematiku příčiny týrajícího chování je možné se dívat z mnoha pohledů, avšak jedinou teorií se jednoznačně vysvětlit nelze. Příčin vedoucích k tomuto chování může být několik a podle multifaktorové teorie manželů Gluckeových se jedná například o kombinaci emočních poruch otce, špatných projevů chování v rodině, nedostatečné soudržnosti rodiny, nedostatek matčiny náklonnosti nebo neadekvátní disciplína požadovaná otcem. (28)

Pokud se zaměříme na výčet nejčastějších typologií týrajících rodinných příslušníků, můžeme je popsat následovně: Týrající rodiče a příbuzní týraných a zneužívaných dětí mají nízkou frustrační toleranci a v mnoha případech sami zaháli

no dŕstvŕ. Ľasto reagujŕ agresivnŕnejen na dŕtŕ ale i na osobu s nŕh sdŕlŕ domŕcnost, napŕŕ na partnera. (17, 15)

Tŕrajŕcŕ rodŕŕe lze rozdŕŕit do nŕkolika skupin. Do prvnŕ skupiny patŕ psychopatickŕ osobnosti asociŕlnŕho charakteru, osoby s projevy tŕhŕkŕ deprese ŕi jinŕch psychickŕch poruch a poruch osobnosti. (22) V tŕhŕto rodinŕch dochŕzŕ nejŕastŕji k smrtelnŕm nŕsledkŕm a tŕranŕ dŕtŕje tu pŕŕmo ohroŕeno na ŕivotŕa zdravŕ. Nŕprava je obvykle nemoŕnŕ, proto jedinou zŕchranou je vŕasnŕ odebrŕnŕ dŕtŕe a zajŕgŕnŕ nŕhradnŕ rodinnŕ pŕŕe. Do druhŕ skupiny patŕ rodŕŕe navenek spoŕŕdanŕ, avŕak osobnostnŕnevyzrŕlŕ, ŕasto pŕŕtŕŕenŕ, stresovanŕ (ŕasto jde o dlouhodobŕnezamŕŕnanŕ, neŕspŕŕnŕ, workholiky), bez dostateŕnŕ empatie, kteŕŕ nepŕŕmŕŕenŕm trestŕnŕm zpravidla ŕeŕjŕ vŕchovnŕe problŕmy. S tŕmŕto rodinami, pokud je vytvoŕŕen citovŕ vztah k dŕtŕi, je moŕno pracovat a pŕŕpadnŕje pŕŕmŕ ke zmŕnŕvŕchovnŕch postojŕ. To vŕak neplatŕ v rodinŕch, kde je dŕtŕrodiŕŕm na obtŕh. (2, 11) Tŕŕetŕ skupinu tvoŕŕ svobodnŕe nebo velmi mladŕ matky. (22)

Ne vŕechny pŕŕpady ŕpatnŕho zachŕzenŕ s dŕmi je moŕnŕe odŕŕvodnit osobnŕmi vlastnostmi rodŕŕŕ ŕi dŕi. Nŕkdy je stres pŕŕsobŕcŕ na rodinu natolik silnŕ, ŕe mŕŕe bŕt ŕinitelem, kterŕ v ŕlovŕku probudŕ chovŕnŕ za jinŕch okolnostŕ kontrolovatelnŕ. Stresory se mohou takŕ kombinovat a kupit a reakce na nŕopak mŕŕe bŕt kritickŕ. (17)

Kdyŕ nŕm maminka za zŕhadnŕch okolnostŕ zemŕŕela ve vŕku 31 let, otec se vzŕpŕŕŕ oŕenil s dŕvkou o 15 let mladŕjŕ, s nŕh udrŕoval pomŕ jeŕŕŕ za ŕivota svŕ ŕeny. Novŕ mladŕ maminka byla sice hezkŕ, jenŕe primitivnŕ, pologramotnŕ, neuvŕŕitelnŕ krutŕ a bezcitnŕ. Projevovaly se u nŕ sadistickŕ sklony, kterŕ jsme my bezbrannŕ dŕi pocŕtily v plnŕ mŕŕe. Proŕŕly jsme neuvŕŕitelnŕ utrpenŕ, a tŕuŕŕ ŕo o bitŕ, hlad, zimu i tŕrŕnŕ psychickŕ. (11)

Prvotním podnětem ke vzniku situace pš níh je dítŮi ublihováno bývá akutní stres dospŮého s nejrŮznŮjšími dŮívody. Lasto se kombinuje stres z rozvodových situací, mileneckých Ůi partnerských konfliktŮ s alkoholem a drogami. Psychiku dospŮého mŮže silnŮnaružit Ůpatná finanŮní situace, nezamŮstnanost, stísnŮné Ůivotní prostory, izolace od spoleŮnosti a sociální nejistota. Rizikovým faktorem je i nemoc, zvláštŮv situaci, kdy omezuje Ůivotaschopnost rodiny.

Dalším pšŮedvídatelným i nepšŮedvídatelným faktorem jsou pšŮleŮitosti. Jsou to situace, kdy se rizikové dítŮ setká s rizikovým dospŮým, pšŮpadnŮ jŮgtŮ v rizikové situaci. (28, 15)

Ochrana dítě je soubor aktivit a zásahů směřujících k dítěti, jejichž cílem je zjistit, co škodí dítěti a jeho okolí, přispět k celé společnosti a také to, co takovéto negativní působení odstraňuje. Není spojena pouze s péčí o zdraví, ale se všemi dalšími obory a oblastmi, které se angažují v péči o dítě. Důležitá je výchova dítěte a poskytování kvalitních informací o složitých jevech, se kterými se v životě může setkat. Ochrana psychického a emocionálního vývoje dítěte je navíc mnohdy náročnější, protože duševní pochody jsou křehčí a zranitelnější. Prvořadá role v ochraně dětí připadá rodičům. Ti jsou za dítěte odpovědní, mají chránit jeho nejlepší zájem a prospěch. (4)

V ČR se ochranou dětí zabývá několik ministerstev a neexistuje jednotná koncepce ani spolupráce mezi nimi. Mají jiné priority i kompetence a odpovědnost. Ochrana dětí u nás je proto doplňována prací neziskových organizací, které se snaží plnit závazky Úmluvy o právech dítěte. (31)

1.5.1 Prevence a pomoc

Krejčířová (22) uvádí dva typy prevence týrání a špatného zacházení s dítětem. Je to prevence primární, celospolečenská, která zahrnuje kvalitní péči na rodinu a manželství již od raného věku, programy pro těhotné ženy a budoucí otce a posilování vztahu mezi rodiči a dítětem ihned po porodu. Prevence zaměřená na rizikové skupiny rodin by měla vycházet cíleně z výsledků screeningů. Lím dříve je prevence zahájena, tím je účinnější. (22)

Podle jiných autorů se prevence dělí na 4 typy:

Primární prevence je vzdělávání veřejnosti o problematice, o nabídce pomoci, služeb a řešení, tvorba legislativy upravující život dětí v rodině i mimo ni, zavedení rodičovství ve školách, osvěta rodičů o výchově a výchovné odpovědnosti.

Sekundární prevence je aktivní vyhledávání rizikových dětí, dospělých, rodin i situací. V případě že k násilí již došlo, je úkolem sekundární prevence zabránit dalšímu ubližování dítěti a zmírnit poškození dítěte na minimum. V případě zachycení případu týrání a zneužívání je nutno rozhodnout, zda dítě zůstane v rodině nebo zda je potřeba

ní. Pšestože má rodina určitou schopnost sebeopravné funkce, hrozí dítěti vyrůstajícímu v týrajícím a zneužívajícím prostředí psychická deprivace vznikající z dlouhodobé životní nejistoty. Všechny tyto faktory je nutno zvážit v co nejkratším časovém intervalu.

Terciální prevence ň snahy zamezit dalšímu násilí nebo zneužívání dítěte v návaznosti na sekundární prevenci, systém opatření (SPOD, soudy), terapie a rehabilitace.

Kvartální prevence ň navrácení dítěte do rodiny, pokud bylo dšve z dťvodu týrání a následné léby a terapie rodině odebráno **(6, 12)**

Dšve byla základem šegení pšpadť týraných dětí okamžitá represe ň odebrání dítěte rodičům a potrestání rodičů, což se ukázalo jako neefektivní. Dnes se podporují snahy rodinu pokud možno zachovat, pšpadnŮz ní dítě odebrat jen dočasné s rodinou intenzivně pracovat tak, aby mohla být brzy obnovena. **(22)**

Prvotním kontaktem pro děti v úsni bývají linky dťvŮry. Poskytují konzultační činnost a informace o psychosociálních službách v regionu. Pomocí týraným dětem se zabývají krizová centra pro děti, OSPOD (Odbor sociálněprávní ochrany dítěte), centra psychosociální pomoci, pedagogicko psychologické poradny a některé neziskové organizace. S pomocí odborníků z řad lékařů, speciálních pedagogů, sociálních pracovníků, policie či justice pak mohou poskytnout speciální systémovou pomoc. **(12)** Základem je krizová intervence a dále dlouhodobá terapie. Prostředkem léby týraných dětí je lékařská péče, psychoterapie, rodinná terapie, individuální terapie, skupinová terapie nebo socioterapie. Vždy záleží na povaze pšpadu. **(25)** V pšpadu ňe se podaší rodiče do terapie zapojit, je možné až v 90% rodinu zachovat bez dalšího ohrožení dítěte. **(22)**

„Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelná, nezcizitelná, neproměnitelná a nezrušitelná.“ (9)

Z českého vnitrostátního práva se týráním a zneužíváním dětí, působením
dětskými právy a rodinou, zabývají články a paragrafy například Listiny základních práv a
svobod (2/1993 Sb.), zákona o rodině (94/1963 Sb.), trestního zákona (140/1961 Sb.) a
trestního řádu (141/1961 Sb.), zákona o pěstupcích (200/1990 Sb.), zákona o sociálně
právní ochraně dětí (359/1999 Sb.) a také předpisů o sociálním zabezpečení. (31)

1.5.2.1 Mezinárodní dokumenty

Z historie je důležitým mezníkem mezinárodní spolupráce na ochraně dětí
mezinárodní pakt o právech dítěte, tzv. *Ženevská deklarace práv dítěte* z roku 1924, na
kterou dále navazuje *Charta OSN o právech dítěte* z roku 1959 s jiným pohledem na
práva dětí. (4) Z obecných úprav je důležitá *Všeobecná deklarace lidských práv* z roku
1948 a *Mezinárodní pakt o občanských a politických právech* spolu s *Mezinárodním
paktem o hospodářských, sociálních a kulturních právech* z roku 1966.

Jako nejvýznamnější dokument v oblasti ochrany dítěte je nutno zmínit *Úmluvu o
právech dítěte* (z.č. 104/1991 Sb.), kterou Česká republika ratifikovala v lednu roku
1991. (24) Úmluva byla vyhlášena Valným shromážděním OSN 20. listopadu 1989
v New Yorku jako první obecně závazná právní norma, která se týká výhradních práv
dítěte. (1) V roce 1990 byla Úmluva doplněna *Svížskou deklarací o přežití, rozvoji a
ochraně dítěte*. (4)

Preambule Úmluvy říká, že dítě musí vyrůstat v rodinném prostředí, v atmosféře
lásky a porozumění. Rodič jako zákonný zástupce má prvotní odpovědnost za
výchovu a vývoj dítěte. Stát má rodiče podporovat a poskytovat jim při výchově dětí
přiměřenou pomoc.

Úmluva je založena na lidech základních principech - každé dítě má: právo na
přežití (zaručuje zachování života, uspokojování základních potřeb dítěte), právo na
rozvoj (týká se harmonického rozvoje dítěte včetně práva na vzdělání, volný čas, ale i
práva na svobodu myšlení a vyznání), právo na ochranu (chrání dítě před násilím, všemi
druhy zneužívání a zanedbávání) a právo na účast (dává dítěti možnost vyjádřit svůj
názor ve všech záležitostech, které se ho týkají).

Ľeské republiky (Ľ. 104/1991 Sb.) se Úmluva o právech
dítĚe stala s úĽinností od 1. ledna 1993. Jako signatáĚská zemĚ je Ľeská republika
povinná ulĽinit vĚechna zákonodárná, správní a jiná opatĚení, pro napĽnĚní jednotlivých
ĽlánĚŤ Úmluvy. **(1, 36)**

V nedávné dobĚ doĚlo k pĚĚjetí tĚĚ významných dohod, které smĚĚjĽ proti
sexuáĽnímu zneuĽívání a proti zneuĽívání dĚĽí i jinými formami, jeĽĥ souvisejĽ
s problematikou ubĽíĽování dĚem. *Úmluva Mezinárodní organizace práce Ľ. 182*
definuje zapojení dĚĽí do prostituce a pornografie jako nejhorĚí formu dĚĚské práce a
rozvíjí postupy proti tomuto typu zneuĽívání dĚĽí. *Protokol k ÚmluvĚo nadnárodním*
organizovaném zloĽínu obsahuje napĚĚklad opatĚení pro prevenci obchodování s dĚĽmi.
Ľeská republika tento protokol ratifikovala 10. prosince 2002. DalĚím dĚĽeĽitým
poĽĽinem je *OpĽní protokol k ÚmluvĚo právech dítĚe* týkající se prodeje dĚĽí, dĚĚské
prostituce a dĚĚské pornografie. 26. ledna 2005 jej podepsala také Ľeská republika. **(27)**

Ľeská republika je od 1.5.2004 Ľlenem Evropské unie. Podle mezinárodních
dokumentĚĽ ĽĽenských zemí EU je jedním z cíĽŤ spolupráce uvedení sociáĽních sluĽeb ve
vĚech ĽĽenských státech na úroveĽnejvyšĚí moĽné kvality. **(2)**

1.5.2.1.1 *DalĚí mezinárodní dokumenty*

- 1949 Úmluva OSN o potĽaĽování obchodu s lidmi a vyuĽívání prostituce druhých
osob **(28)**
- 1961 Evropská sociáĽní charta
- 1967 Evropská úmluva o osvojení dĚĽí
- 1980 Úmluva o obĽanskoprávních aspektech mezinárodních únosĚŤ dĚĽí **(24)**
- 1983 R.E. ĽEvropská úmluva o kompenzaci obĚĽí násilných trestných ĽinĚŤ
- 1984 Úmluva OSN proti muĽení a jinému krutému, nelidskému Ľi poniĽujícímu
zacházení nebo trestání ĽĽ upravena v zákonĚĽ. 143/1998
- 1985 R. (85) 11 doporuĽení k evropské úmluvĚo postavení obĚĽí v rámci trestního
práva a trestního ŤĚzení
- 1985 Deklarace OSN Ľ. 40/34 o základních principech spravedlnosti pro obĚĽi
trestných ĽinĚŤ a pro obĚĽi zneuĽití moci. K deklaraci byla vydána také ĽMezinárodní

zahrnující devět principů pomoci oběm, jako například krizovou intervenci, poradenství, podporu v průběhu vyšetřování a soudního řízení, výcvik profesionálního personálu a další.

- 1987 R. (87) 21 doporučení k evropské úmluvě o pomoci oběm a prevenci viktimizace (28)
- 1993 Úmluva o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení (24)

1.5.2.2 Ústavní a trestněprávní úprava

Povinnost státu chránit děti před jakýmkoli násilím a chránit jejich zdravý vývoj je zakotvena v několika ústavních normách. (24)

Základní lidská práva na nich má právo každá lidská bytost jsou upravena zákonem č. 2/1993 Sb.. Listina základních lidských práv a svobod definuje například právo každého mít práva, právo na život, právo nedotknutelnosti osoby, právo nebýt podroben mučení ani krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu, právo na zachování lidské důstojnosti a další. V hlavě čtvrté pak LZPS upravuje ochranu rodiny a rodičovství a zdůrazňuje nutnou ochranu dětí a mladistvým. (9)

Leský trestní zákon č. 140/1961 Sb., v platném znění, zná v souvislosti s týráním a zneužíváním dětí níže uvedené násilné a mravnostní trestné činy. Podle § 216b se dítě v otázkách týrání a zneužívání (včetně obchodování) rozumí osoba mladší než osmnáct let. (20)

1.5.2.2.1 Trestný čin nepřekážení t. č. a neoznámení t. č.

§ 167 Nepřekážení trestného činu a § 168 Neoznámení trestného činu, jsou paragrafy upravující trestní součinnost. S účinností od 1.1.1994 platí ohledně některých vybraných trestných činů, včetně týrání svědčené osoby, oznamovací povinnost, jakož i povinnost přezkázat páchaní tohoto trestného činu. Ten, kdo tuto povinnost nesplní se sám dopouští trestného činu. Oznámení je nutno učinit orgánům jiným v trestním řízení než policii nebo státnímu zastupitelství. Oznamovatel je povinen pravdivě oznámit skutečnosti, které týrání dítěte nasvědčují, aniž by odpovídal za to, zda se trestný čin podaří prokázat. (11, 20, 38)

Je v § 204 definován tak, že kdo jiného zjedná, přiměje nebo svede k provozování prostituce, nebo kdo z prostituce provozované jiným košstí, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta. Trestný čin bude trestán výše trestní sazbou pokud bude spáchán za použití násilí, pohrůžky nebo zneužíváje tísnějiného. **(20, 38)**

1.5.2.2.3 Trestný čin ohrožování mravnosti a mravní výchovy mládeže

Podle § 205 trestního zákona lze postihnout jednání toho, kdo uvádí do oběhu, rozšiřuje, činí veřejně přístupným, vyrábí, dováží, provádí nebo vyváží, anebo za tímto účelem přechovává pornografická díla písemná, nosiče zvuku nebo obrazu, zobrazení nebo jiné předměty ohrožující mravnost, které zobrazují dítě v nichž se projevuje neúcta k životu a násilí nebo která zobrazují pohlavní styk se zvištěm.

§ 217 upravuje postih pro toho, kdo osobu mladší 18 let vydá nebezpečí zpustnutí tím, že ji umožní vést zahálčivý nebo nemravný život podle ustanovení § 217 písm. a) a také pro toho, kdo osobu mladší 18 let svádí k zahálčivému nebo nemravnému životu podle ustanovení § 217 písm. b). Zpustnutím se rozumí osvojování si takových povahových vlastností a zájmů, které se v životě projevují způsobem odporujícím základním principům soužití. Takovýto získaný životní postoj se musí projevat soustavným jednáním a mít trvalejší charakter. **(20, 24, 38)**

1.5.2.2.4 Trestný čin týrání svobodné osoby

Podle § 215 může být potrestán ten, kdo týrá osobu, která je v jeho péči nebo výchově trestem odnětí svobody na šest měsíců až tři léta. Pokud tento čin spáchá zvláště surovým způsobem, na více osobách nebo pokračuje-li v páčání takového činu po delší dobu, může být potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let. § 215a upřesňuje tresty pro toho, kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obývaném domě V případě že tento čin spáchá zvláště surovým způsobem, na více osobách nebo pokračuje-li v páčání takového činu po delší dobu, čeká pachatele trest odnětí svobody na dvě léta až osm let. Ochrana je takto poskytnuta všem, kdo jsou odkázáni na péči jiných osob. **(20, 24, 38)**

1.5.2.2.5 Povinné výchovy a opuštění dítěte

§ 212 Opuštění dítěte a § 213 Zanedbání povinné výchovy mohou být pouhity k šázení pšpadš zanedbávání dítěte. Podle § 212 mšše být ten, kdo opustí dítě o které má povinnost pešovat a které si samo nemšše opatšit pomoc, a vystaví je tím nebezpečí smrti nebo ublížení na zdraví, potrestán odnším svobody na šest mšícš aš tš léta. Odnším svobody na jeden rok aš šest let bude pachatel potrestán, zpšsobí-li tímto šinem tškou újmu na zdraví nebo smrt. Paragraf o zanedbání povinné výchovy uršuje trest odnší svobody aš na jeden rok pro toho, kdo neplní, byš i z nedbalosti, svou zákonnou povinnost vyšhivovat nebo zaopatšovat jiného. Pachatel, který se úmyslnš vyšhábá plnší své zákonné povinnosti vyšhivovat nebo zaopatšovat jiného, bude potrestán odnším svobody aš na dvšléta. Odnším svobody na šest mšícš aš tš léta bude pachatel potrestán, ohrozí-li tšmito šiny oprávnšou osobu nebezpečím nouze. (20)

1.5.2.2.6 Trestný šin vrašdy

Naplnší skutkové podstaty trestného šinu vrašdy podle § 219 trestního zákona je možné v pšpadš kdy osoba trestnšodpovšdná úmyslnšsmrtí nezletilé dítě V tomto pšpadšbude pachatel potrestán trestem odnší svobody na dvanáct aš patnáct let nebo výjimešným trestem. (20, 24)

AV roce 2006 bylo za trestný šin týrání svššené osoby odsouzeno 93 osob, k nepodmínšému trestu odnší svobody jen 21 osob, k trestu nad 5 let pouze jediný pachatel. Pro trestný šin pohlavního zneušívání bylo obšhalováno 640 osob, odsouzeno pouze 324 osob, k nepodmínšému trestu odnší svobody jen 48 osob. Trest na 5 a více let byl uložen 6 pachatelšm. 107 osob bylo zproššeno, u 209 osob bylo stíhání zastaveno nebo postoupeno jako pšstupek. Za trestný šin zanedbání povinné výchovy bylo odsouzeno 7120 osob, k nepodmínšému trestu odnší svobody jen 998. Za trestný šin ohrošování mravní výchovy mládeže bylo odsouzeno 444 osob, k nepodmínšému trestu odnší svobody jen 15 osob. (13)

SociálnPrávní ochranu dŮí upravuje pŤedevŤm zákon Ů. 359/1999 Sb. o sociálnPrávní ochranŮdŮí, ve znŮní pozdŮŤgŤch pŤedpisŤ. V ustanovení §1 je SPOD definována a zahrnuje zajiŤŮní práva dŮŤe na jeho pŤŤznivý vŤvoj a Ťádnu výchovu, ochranu oprávnŮných zájmŤ dŮŤe, vŤetnŮ ochrany jeho jmŮní a pŤŤsobení smŮŤující k obnovení naruŤenŤch funkcí rodiny. Základním principem SPOD je v §5 urŤen zájem a blaho dŮŤe. V §7 je upraveno obecné oznamovací oprávnŮní, podle kterého je kaŤdý oprávnŮn upozornit orgán SPOD na poruŤení povinnosti nebo zneuŤití práv vyplŤvajících z rodiŮovské zodpovŮdnosti, na skuteŤnost, Ťe rodiŤe nemohou plnit povinnosti vyplŤvajících z rodiŮovské zodpovŮdnosti, nebo na skuteŤnosti, ze kterŤch lze usuzovat, Ťe dŮŤi by mŮa být poskytnuta sociálnPrávní ochrana. DalŤí upŤesnŮní oznamovací povinnosti je v §10.

DŮŤ má podle §8 právo poŤádat orgány SPOD a zaŤŤzení sociálnPrávní ochrany, státní orgány, kterŤm podle zvláŤných právních pŤedpisŤ pŤŤsluŤ také ochrana práv a oprávnŮných zájmŤ dŮŤe a tyto subjekty jsou povinny poskytnout dŮŤi odpovídací pomoc. DŮŤ má právo poŤádat o pomoc i bez vŮŤlomy rodiŤŤ nebo jinŤch osob odpovŮdnŤch za výchovu dŮŤe. DŮŤ má také právo svobodnŮ vyjadŤovat své názory pro ŤŤely sociálnPrávní ochrany v pŤŤpadŮ Ťe je schopno tyto názory formulovat a to i bez pŤŤtomnosti osob odpovŮdnŤch za jeho výchovu.

Podle §52 jsou zamŮŤnanci orgánu SPOD oprávnŮní v souvislosti s plnŮním ŤkolŤ podle tohoto zákona navŤŤovovat dŮŤa rodinu, se kterou Ťije, v obydlí.

Poslední § Ťká, Ťe orgány SPOD jsou povinny zachovávat mlŤenlivost. Tato mlŤenlivost se vztahuje i na jiné fyzické osoby, které se pŤŤ spolupráci s orgány SPOD seznámily s Ťdaji a skuteŤnostmi, jeŤ se týkají nezletilŤch dŮí. (24, 38)

1.5.2.4 Zákon o rodinŮ

DalŤím dŤŤeŤitŤm bodem právní ochrany dŮŤe v ŮR je zákon Ů. 94/1963 Sb., o rodinŮ Upravuje vztahy mezi rodiŤi a dŮmi a urŤuje tzv. rodiŮovskou zodpovŮdnost. RodiŮovská zodpovŮdnost je podle § 31 odst. 1 souhrn práv a povinností pŤŤ pŤŤi o nezletilŤ dŮŤzahrnující zejména pŤŤi o jeho zdraví, tŤesný, citový, rozumový a mravní

rodil'e pš výkonu práv a povinností z odst. 1 povinni dšslednŃ chránit zájmy dítŃe, šdit jeho jednání a vykonávat nad ním dohled odpovídající stupni jeho vývoje. Pš tom mají právo využit pšmŃených výchovných prostředkŃ tak, aby nebyla dotřena dšstojnost dítŃe a jakkoli ohroženo jeho zdraví, tŃesný, citový, rozumový a mravní vývoj.

1.5.3 Organizace zabývající se ochranou dŃí

1.5.3.1 SociálnŃprávní ochrana dŃí a její metodika

SPOD se zabývá vyhledáváním rizikových dŃí, pomocí rodičŃm pš šŃení výchovných a jiný problémŃ s pŃlí o dítŃ pošádáním pšednážek a kurzŃ zamŃených na problematická témata v souvislosti s pŃlí o dítŃ prevencí negativních vlivŃ na dŃi, apod. Hlavním cílem práce SPOD je ochrana dítŃe. (25)

V pšpadŃ Ńe je ve školním zašzení zjižŃna nŃkterá z forem týrání, nebo se alespoŃ objeví takové podezšŃení, pak je nutné ihned kontaktovat SPOD. Pracovníci oddŃení zašzení navštíví a mají zákonné právo požadovat na šediteli/ce daného zašzení pohovor s dítŃem. Tento rozhovor se provádí vŃdy ve dvojici, aby se pšdešlo námitkám o zkreslení ři řích, nicménŃ je možné si vyhádát pohovor bez pštomnosti dalš osoby. Ńkola je povinna umoŃnit zamŃstnancŃm orgánu SPOD rozhovor s dítŃem v prostorách školy, a to i bez pšedchozího vyrozumŃí zákonných zástupcŃ dítŃe. VyjádšŃení dítŃe je ze strany pracovníkŃ SPOD vŃhována náležitá pozornost odpovídající jeho vŃku a rozumové vyspŃlosti. Po tom, co probŃne rozhovor a podezšŃení se potvrdí, kontaktují pracovníci SPOD kriminálnŃ policii, konkrétnŃúsek zabývající se dŃmi a mládeří, nebo pouze rodič'e.

Mnoho osob má strach, Ńe v pšpadŃ nahlážení svého podezšŃení oddŃení sociálnŃprávní ochrany dŃí bude dítŃ umístŃeno do výchovného zašzení. Avšak do výchovných zašzení jsou dŃi umisřovány pouze v krajním pšpadŃ kdy není jiné šŃení. DítŃ které je traumatizováno ve své rodinŃ by dalším pšemístŃím mohlo být jeřŃ více poškozeno. Proto hledají zamŃstnanci orgánu SPOD vhodnŃř šŃení, napšklad se snaří najít rodič'i s dítŃem bydlŃí mimo dosah agresora nebo se v ménŃ

terapeutické práce s rodinou v odborných poradenských centrech. Nicméně použití § 76a OS, kdy je dítě souborným opatřením umístěno do diagnostického ústavu či zdravotnického zařízení není nikdy vyloučeno. Během doby, kdy je souborné opatření v platnosti (3 měsíce, pokud není zahájeno šzení o ústavní výchově nebo jiné změnách výchovy) hledá SPOD jiná možná řešení. (38)

1.5.3.2 Fond ohrožených dětí

FOD je jednou z významných neziskových organizací v ČR. Mezi další patří například Nadace Naše dítě síť krizových center pro děti a rodinu.

FOD je občanským sdružením na pomoc týraným, zanedbávaným, zneužívaným, opuštěným nebo jinak sociálně ohroženým dětem. Působí na celém území České republiky. FOD má povolení k výkonu sociálněprávní ochrany dětí a ke dni 1.7.2008 provozuje 22 poboček, 6 azylových domů s kapacitou 120 míst a 17 rodinných zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Klokánek s kapacitou 350 míst.

Hlavními směry činnosti FOD je terénní sociální práce v rodinách týraných a jinak ohrožených dětí, provoz krizové linky pro matky s utajeným těhotenstvím či porodem, vyhledávání náhradních rodin pro obtížně umístitelné děti, provoz azylových domů pro rodiny s dětmi a mládež bez domova, poradenská a hmotná pomoc a osvěta.

Klokánek je projekt Fondu ohrožených dětí s cílem nabídnout dětem namísto ústavní výchovy přechodnou rodinnou péči na dobu, dokud se nemohou vrátit zpět do své rodiny, nebo dokud pro ně není nalezena trvalá náhradní rodinná péče. Průměrná délka pobytu dítěte v Klokánku jsou přibližně 4 měsíce. První Klokánek byl otevřen v Hraci v září 2000. V současné době již existuje šestnáct Klokánků na území celé republiky.

Spolupráce s vládou ČR probíhá výhradně pouze na úrovni poskytování dotací. Hlavní příjmy FOD tvoří sbírky, sponzorské dary a členské příspěvky. (13)

PDF
Complete

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

Linka bezpečí je bezplatná linka krizové pomoci pro děti a mladistvé (do 18 let, studenti do 26 let). Je v provozu 24 hodin denně po celý rok a je dostupná z celé České republiky zdarma. Jejím posláním je poskytovat telefonickou pomoc a poradenství dětem a mladistvým, kteří se nacházejí v těžké životní situaci, kterou nemohou nebo nedokáží zvládnout vlastními silami. Primárním způsobem pomoci je telefonický rozhovor, který pomáhá k ventilaci trápení, získání náhledu na situaci a nalezení možného řešení problémů. Kromě výše uvedeného poskytuje Linka bezpečí také kontakty na instituce, které mohou volajícím dále pomoci. Mezi další nejznámější linky pomoci patří například Linka dětského krizového centra nebo Řířková linka. **(31)** V posledních letech se začaly rozvíjet i projekty linek pomoci pro rodiče.

2.1 Cíle práce

- 1) Seznámení s problematikou fyzického týrání dětí.
- 2) Okrajové prozkoumání informovanosti a osobní zkušenosti s tématem fyzického týrání a zneužívání dětí u řady základních škol v Českých Budějovicích.

2.2 Hypotézy

- 1) Fyzické tresty jsou nejčastějším výchovným prostředkem, který dnes používají rodiče k výchovným účelům dětí.
- 2) Média jako televize a internet jsou pro děti hlavním zdrojem informací o tématu fyzického týrání a zneužívání dětí.

Pro ověření dvou výše uvedených hypotéz jsem se rozhodla použít výzkum kvantitativního charakteru postavený na dotazníkovém šetření většího zkoumaného vzorku z náhodně vybraných skupin.

Zkoumaný soubor byl určen místem a věkem. Místem byly dvě vybrané základní školy – ZŠ Kubatova a ZŠ Dukelská. Tyto školy jsem vybrala na základě jejich ověřené spolupráce se studenty Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity. Po dohodě s řediteli a zástupci ředitele na obou školách byl vybrán vzorek splňující podmínku zařazení do věkové kategorie 10 – 12 let – tedy 4., 5. a 6. třídy. Na ZŠ Kubatova se výzkumu zúčastnily celkem 3 třídy o celkovém počtu 71 respondentů. ZŠ Dukelská uvolnila 6 tříd s celkovým počtem 133 respondentů. Celkový počet tázaných tak činí 204 osob.

Po dohodě s vyučujícími byly v každé třídě jednotlivě rozdány dotazníky za přítomnosti vyučujícího a mne. Dotazník jsem vypracovala ve spolupráci s Fondem ohrožených dětí v Českých Budějovicích. Děti vyplňovaly dotazníky anonymně a byla jim dána možnost dopisovat upřesňující informace do dotazníku – tyto informace nejsou dále statisticky zpracovány (pouze jsou uvedeny ve výkladu každé otázky), slouží k upřesnění odpovědi, pokud to dítě považuje za nutné a dobře poslouží k vyhledávání chyb v dotazníku – jako zpětná vazba tazatele.

Dotazník se skládá z 11 otázek, což odpovídá přibližně dvacetiminutové časové dotaci k vyplnění. Nezahrnuje tak nadměrně přetěžující vyučovací hodiny a umožňuje udržet hákovito soustředění se na odpovědi. První dvě otázky určují pohlaví a věk dítěte a slouží zejména ke všeobecnému zpracování vzorku. Další dvě otázky se soustředí na rodinné pozadí a otázka 5. zjišťuje, jakým způsobem je dítě nejčastěji trestáno. Otázka 6. zjišťuje, zda si děti myslí, že ví, co je to týrání a zneužívání a v otázce 7. se ptám, kdo děti o problematice informoval. Otázky 8. a 9. se zaměřují na zkušenost dítěte s násilím ve své blízkosti. Poslední otázka se ptá na názor dítěte, jak ono vnímá některé situace – které z nich považuje za týrání a zneužívání. V poslední otázce je zkoumáno, v koho má dítě důvěru a kam by šlo v případě ohrožení.

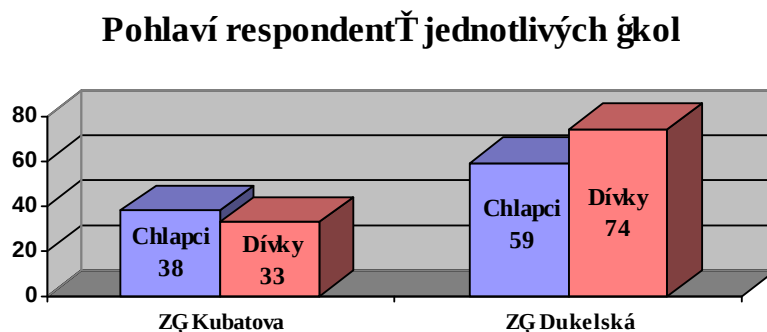
Otázka I. 1 ě Jsi chlapec nebo dívka?

Tabulka I.1

	ZĚ Kubatova	ĚS Dukelská	Celkem
Chlapci	38	59	97 (47,5%)
Dívky	33	74	107 (52,5%)
Celkem ěákĚ	71	133	204 (100%)

Zdroj: Vlastní vĚzkum

Graf I. 1

Zdroj: Vlastní vĚzkum

V celkovĚm mnoĚství 204 ěákĚ je zastoupení obou pohlaví vícemĚnĚ rovnomĚrnĚ. Dívky svou vĚġnou 52,5% sice pĚĚvaġují, chlapcĚ je vġak pouze o 5% mĚnĚ.

Na otázku pohlaví respondentĚ byly pouze dvĚ moġné odpovĚdi. Na ZĚ Kubatova odpovĚdalo celkem 71 ěákĚ a jak mĚġeme vidĚ na grafu I. 1, z tohoto poġtu bylo pouze o 5 vġice chlapcĚ neġli dġvek. Poġet dġvek a chlapcĚ tak byl rovnomĚrnĚ.

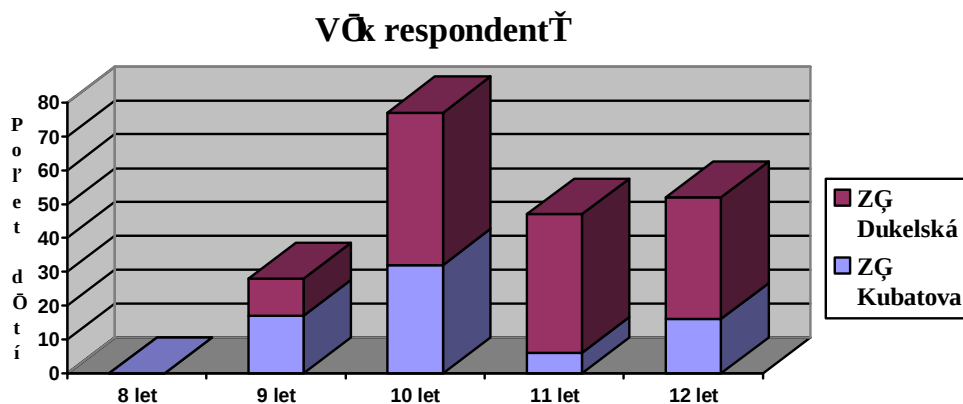
Z poġtu odpovĚdajġcích 133 ěákĚ ZĚ Dukelská bylo naopak vġice dġvek. Dġvky pĚĚvaġovaly 1/9.

Tabulka I. 2

Věk	ZČ Kubatova	ZČ Dukelská	Celkem
8	0	0	0
9	17	11	28 (13,7%)
10	32	45	77 (37,8%)
11	6	41	47 (23%)
12	16	36	52 (25,5%)
Celkem hákč	71	133	204 (100%)

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf I. 2

Zdroj: Vlastní výzkum

V celkovém souboru 204 respondentů bylo nejvíce dětí ve věku 10ti let a nejméně ve věku 8ti let. Z celé skupiny tázaných dětí nebylo jediné ve věku 8mi let a počet kategorií se tudíž snížil na 4. Přibližně čtvrtinu tvořily děti ve věku 12ti let a 23% dětí ve věku 11ti let.

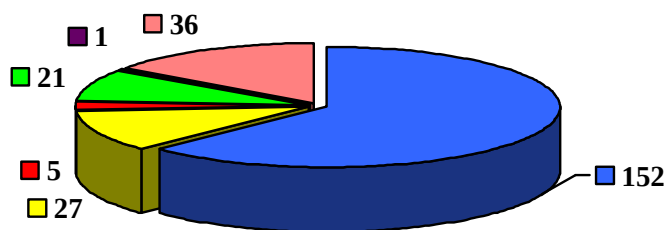
Tabulka I. 3

	ZŠ Kubatova	ZŠ Dukelská	Celkem	% z 204 dětí
S maminkou a tatínkem	51	101	152	74,5%
S maminkou	8	19	27	13,2%
S tatínkem	0	5	5	2,5%
S maminkou a nevlastním tatínkem	12	9	21	10,3%
S tatínkem a nevlastní maminkou	1	0	1	0,5%
S někým jiným z rodiny	9	27	36	17,6%
Nemám rodinu	0	0	0	0%

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf I. 3

Složení domácnosti respondentů

■ S maminkou a tatínkem	■ S maminkou
■ S tatínkem	■ S maminkou a nevlastním tatínkem
■ S tatínkem a nevlastní maminkou	■ S někým jiným z rodiny

Zdroj: Vlastní výzkum

a děti bydlí jsem umožnila více možných odpovědí, protože kombinací je mnoho a dotazník by pak musel být podstatně delší, což by neodpovídalo časovým možnostem ve třídách.

Odpověď a někým jiným z rodinyó zahrnuje babičky, dědečky, sourozence, tety, strýčky a další příbuzné. V rámci zkoumaného vzorku zvolila tuto odpověď méně než 1/5 háček. Je možné, že si děti odpovědi nesprávně vyložily a jejich reálný počet mohl být vyšší. Odpovědi jiných příbuzných byla nejčastěji spojená s odpovědí, že děti bydlí s maminkou i s tatínkem. Téměř 75% dětí odpovědělo, že bydlí s maminkou a s tatínkem, tedy v úplné rodině

Pouze s maminkou bydlí 27 dětí, což je poměrně vysoké číslo v porovnání s celkovým počtem tázaných dětí. V poměru k počtu dětí bydlících pouze s tatínkem (0,5%) je zřejmý fakt, že většina dětí zůstává v špatrozvodu u matky. Z poznámek dětí vepsaných do dotazníků vyplynulo, že děti mohou bydlet i stále jednou s matkou a podruhé s otcem. Takovouto možnost jsem v dotazníku neměla, proto neuvádím počet dětí ve stále výchově ale pouze fakt, že se tato odpověď objevila.

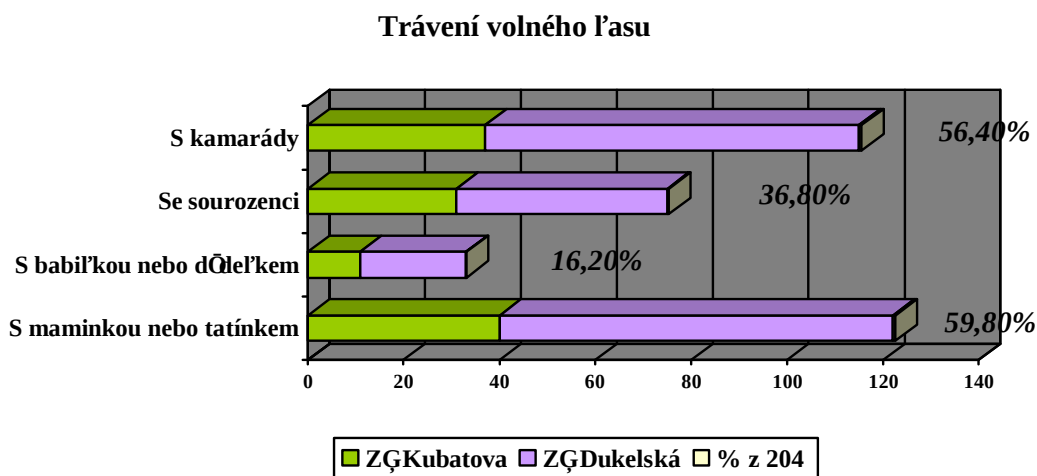
Co se týče rodin, kde je nahrazena pozice rodiče nevlastním rodičem, jedná se celkem o 22 háček. Pouze jedno dítě bydlí s otcem, který si našel partnerku, její není matkou dítěte. Oproti tomu odpovědělo 10,3% dětí, že bydlí s maminkou a nevlastním tatínkem. Tento poměr odpovědí jasně odpovídá i počtu dětí bydlících pouze s matkou a pouze s otcem, tudíž trend častější výchovy matkou přetrvává a počet otců vychovávajících své děti bez matky zůstává podstatně nižší.

Tabulka I. 4

	ZŠ Kubatova	ZŠ Dukelská	Celkem	% z 204
S maminkou nebo tatínkem	40	82	122	59,8%
S babičkou nebo dědečkem	11	22	33	16,2%
Se sourozenci	31	44	75	36,8%
S kamarády	37	78	115	56,4%

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf I. 4

Zdroj: Vlastní výzkum

V grafu I. 4 vidíme, že nejvíce volného času tráví děti s rodiči a s kamarády. Obě tyto možnosti zvolila nadpoloviční většina dětí. U odpovědi A s maminkou nebo s tatínkem stálí, když dítě tráví čas alespoň s jedním z rodičů. Podle odpovědí v dotaznících je poměrně mnoho dětí, které tráví svůj volný čas pouze s kamarády a o rodičích se nezmiňují. Pak se nabízí otázka, zda je to způsobeno přílišnou svobodou dítěte, jeho straněním se od rodiny, časovou vytížeností či nezájmem rodičů.

o svřtř volný řas témř 40% dřř. Podle polřtu odpovřřř, kdy 75 dřř zvolilo tuto mořnost, neodpovřřřř řdaj řtřzce přřdchozřř, kdy na řtřzku odpovřřřřo pouze 36 řřřřř, řř bydlřř s nřřřm dalgřm z rodiny - vřřtnřřsourozencřř. Je mořnř, řř dřř v přřdchozřř řtřzce nezařřřřřř řřsto sourozence do svřřř odpovřřřř, přřpadnř řř mnoho z nich nebydlřř spolu se svřřmi sourozenci v jednř domřcnosti, ale oddřřenř

Nejmřnř a to pouze 16,2% dřř z 204 odpovřřřřřř trřvřř svřtř volný řas řřsto s babilřkou nebo dřřleřkem. Z pohledu do minulosti, kdy dřřleřkovřř a babilřky tvořřř dřřleřitou souřřřst chodu rodiny to podle vřřsleďřř vřřpadřř, řř jsou odsunuti do pozadřř a s vnouřřaty trřvřř řas pouze v ojedinřřřř přřpadech. Tento trend mřřř ovlivřřovat celkovřř chod rodiny i vřřvoj nřřřřřř rodinnřř vazeďřř z pohledu vnřřmřř dřřře.

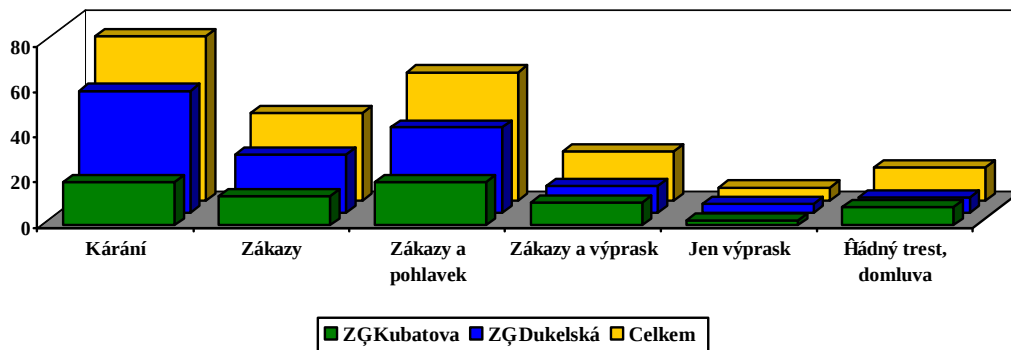
Řtřzka řř. 5 řř Kdyřř nřřřo provedeg, trestajřř třřrodiřře?

Tabulka řř. 5

Trest	Zřř Kubatova	Zřř Dukelskřř	Celkem	% z 204
Ne, jen dostanu seřřřřř	19	54	73	35,8%
Ano, vřřřřnou mi zakřřřřou televizi, polřřřř nebo nemřřřř chodit ven	13	26	39	19,1%
Ano, nřřřo mi zakřřřřou a obřřřř dostanu pohlavek	19	38	57	27,9%
Ano, nřřřo mi zakřřřřou a obřřřř dostanu vřřprask	10	12	22	10,8%
Ano, dostanu jen vřřprask	2	4	6	2,9%
Ne, vřřřec nijak	8	7	15	7,4%

Zdroj: Vlastnřř vřřřkum

Tresty

Zdroj: Vlastní výzkum

U otázky I. 5 mŕi ŕáci mohŕnost urŕit, jak je nejŕastŕi doma rodiŕe trestají v pŕpadŕ ŕe nŕco provedou. Nŕteré dŕi zaŕrtly více odpovŕŕí, nejspŕg z dŕvodu, ŕe neumŕy urŕit, jaký trest pouŕívají rodiŕe nejŕastŕi. Z jejich odpovŕŕí vyplývá, ŕe pokárání a kŕk je nejŕastŕím zpŕsobem ŕešení podobných situací. Podle vepsaných reakcí v dotaznŕích je také zŕejmé, ŕe se kŕk vyskytuje i v kombinaci se vŕemi ostatními druhy trestŕ.

Více neŕ ŕtvrtina dŕí odpovŕŕŕa, ŕe rodiŕe jim nŕco zakáŕí a oblŕas dají pohlavek. Zákazy pouŕívají primárnŕ rodiŕe u 1/5 dotázaných dŕí. Výprask v kombinaci se zákazy byl ŕtvrtou nejŕastŕí odpovŕŕí. U pouhých 7,4% dŕí rodiŕe nejŕastŕi ŕeŕí problémy domluvou, pŕpadnŕ je vŕbec neŕeŕí a dŕi netrestají. Nabízí se otázka, zda pŕevaŕuje ignorace problému nad jeho ŕešením ŕi domluvou.

Nejménŕ ŕastá je odpovŕŕ, ŕe nejŕastŕím trestem rodiŕŕ je pouze výprask. Pŕestoŕe jde o pouhé necelé 3%, není to zanedbatelný údaj. V pŕpadŕ zbití dŕŕe se problém nijak neŕeŕí, dŕŕi pŕŕyvá na násilí a neulí se ŕeŕit problémy konstruktivnŕ

Podle celkových výsledkŕ je 62,3% dŕí trestáno fyzickŕm pokáráním nebo zákazem, pŕpadnŕ domácím vŕzením. Tvoŕ tak nadpoloviŕní vŕŕinu. Nicménŕ fyzickŕ trestání je zastoupeno ve zbývajících témŕ 40%, coŕ je dosti vysoké ŕíslo a mŕŕe naznaŕovat, ŕe rodiŕe buŕ nevŕŕí, jak by jinak své dŕi donutili nedŕat, co by nemŕy, nebo povaŕují fyzickŕ tresty za nejŕŕinnŕí a nejjednoduŕŕí variantu výchovy.

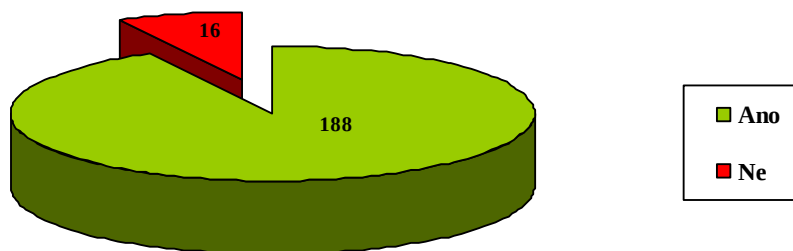
Tabulka I. 6

	ZŮ Kubatova	ZŮ Dukelská	Celkem	% z 204
Ano	60	128	188	92,2%
Ne	11	5	16	7,8%

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf I. 6

PovŮdomí o týrání a zneužívání dŮí

Zdroj: Vlastní výzkum

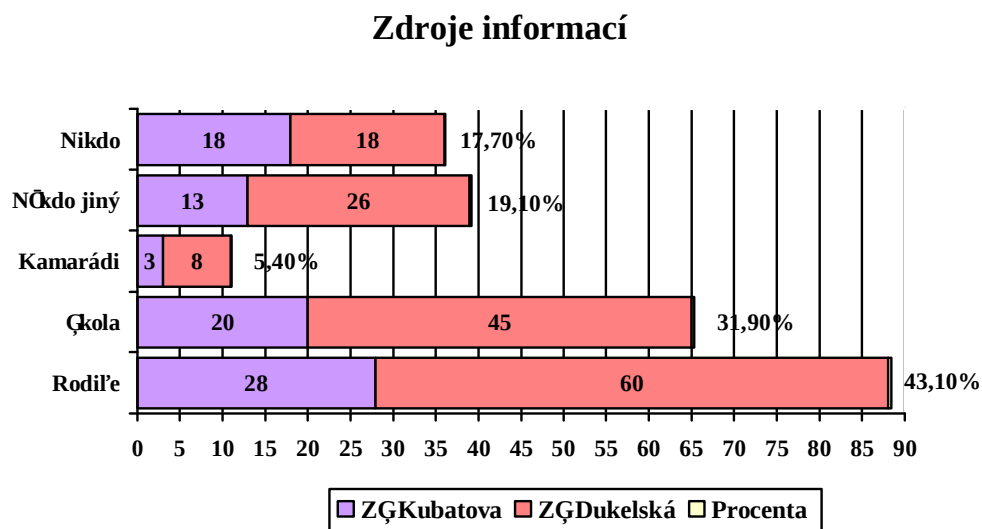
Na otázku, jestli háci ví, co je to týrání a zneužívání dŮí odpovídá vŮgina, ťe ano. Zbývajících 7,8% dŮí nevŮí, co pŤesnŮ si pod tímto pojmem pŤedstavit a zaŤrtlo, ťe nevŮí. NicménŮ se domnívám, ťe dŮi, které zaŤrtly odpovŮť ano, pŤestoťe si nebyly ůplnŮjisté zda to opravdu ví, bylo hodnŮ usuzuji tak ze zkušenosti, kterou jsem získala diskuzí s dŮmi po vyplnŮí dotazníkŤ.

Tabulka I. 7

	ZŤ Kubatova	ZŤ Dukelská	Celkem	% z 204
RodiŤe	28	60	88	43,1%
Ve ťkole	20	45	65	31,9%
Kamarádi	3	8	11	5,4%
NŤkdo jiný	13	26	39	19,1%
Nikdo	18	18	36	17,7%

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf I. 7

Zdroj: Vlastní výzkum

Z grafu I. 7 jasnŤvidíme, Ťe podle dŮí, jsou jejich hlavním zdrojem informací o tŤmatu týrání a zneužívání dŮí rodiŤe. Na tomto se shodla tŤmŤ polovina dotázaných. Vzhledem ke skuteŤnosti, Ťe dŮí mohly zvolit více odpovŤdí, je výsledné Ťíslo pŤŤekvapivé. Dalo by se oŤekávat, Ťe rodiŤe budou hrát v informování svých dŮí vŤŤí roli. Je moŤné, Ťe je to zapŤlŤinŤno skuteŤností, Ťe rodiŤe tráví více Ťasu v zamŤŤtnání,

y rodiny po finanční stránce a netráví pak tolik času se svými dětmi.

Četnost dětí podává informace o problému hlavně škola. V poměru k ostatním odpovědím, je to pozitivní číslo. Podle diskuzí z posledních let se mnoho lidí domnívá, že většinu informací dostávají děti z médií. Podle výsledků dotazníku je sice procento zastoupení jiných zdrojů (např. příbuzní, média...) poměrně vysoké, ale se svou 1/5 není ani zdaleka převládající a tak škola dětem poskytuje důležité informace ve větší míře. Otázkou je, zda to podobně chodí ve všech školách a zda to není ovlivněno i spoluprací vybraných škol se studenty univerzity.

Téměř 18% dětí odpovědělo, že je o problematice týrání dětí nikdo více neinformoval. Pouze něco přes 5% dětí získalo informace od kamarádů.

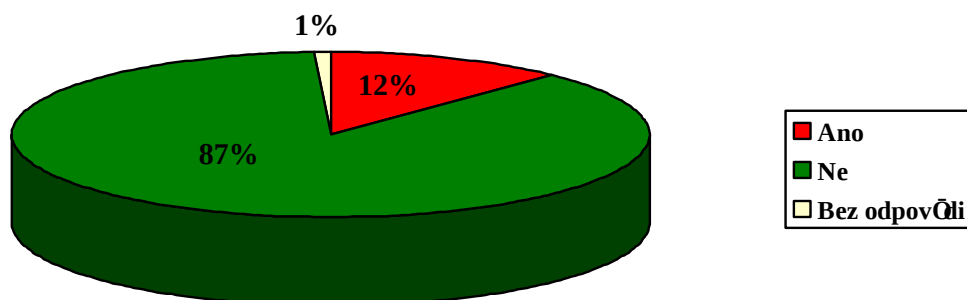
Tabulka I. 8

	ZŠ Kubatova	ZŠ Dukelská	Celkem	% z 204
Ano	13	12	25	12,3%
Ne	56	121	177	86,8%
Bez odpovědi	2	0	2	0,9%

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf I. 8

Osobní zkušenost s násilím

Zdroj: Vlastní výzkum

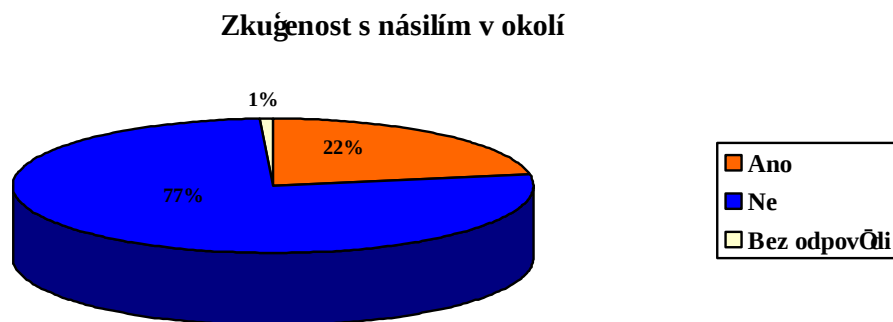
V případě osobní zkušenosti dětí s násilím odpovídá převážná většina, že jim nikdo v jejich okolí neublíží. 2 děti na otázku neodpověděly, důvod ale neuvedli, tudíž je možné se domnívat, že buďto nevědí, co přesně se otázkou míní nebo tuto zkušenost mají, ale je jim nejasné to psát. Nic přes 12% dotázaných dětí odpovídá, že jim v jejich okolí někdo ubližuje. Při komunikaci s dětmi vyplynulo, že újmu pocítují zejména formou šikany ve škole.

ojí kamarádce nebo kamarádovi?

Tabulka I. 9

	ZŠ Kubatova	ZŠ Dukelská	Celkem	% z 204
Ano	19	26	45	22,1%
Ne	50	107	157	76,9%
Bez odpovědi	2	0	2	0,9%

Graf I. 9

Zdroj: Vlastní výzkum

U otázky I. 9, zaměřené na zjištění, zda někomu v okolí dotázaných někdo ublihuje, téměř čtvrtina dala odpověď, že některé kamarádce nebo kamarádovi je ublihováno. K otázce se opět nevyjádřili dva žáci. Většina se 77% odpověď, že neví o nikom z kamarádů, komu by někdo ublihoval.

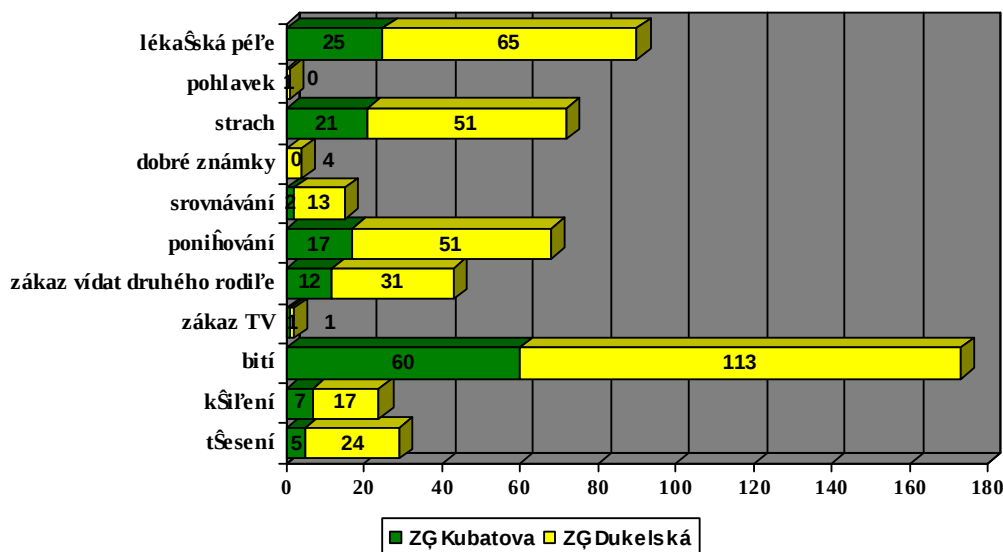
Otázka I. 10 ň Co ty považuješ za týrání a zneužívání?

Tabulka I. 10

	ZČ Kubatova	ZČ Dukelská	Celkem	% z 204
Silné tĚsení dítěem	5	24	29	14,2%
KřŤení na dítě	7	17	24	11,8%
Bití Ťemenem nebo tvrdými pĚdmŤy	60	113	173	84,8%
Zákaz sledování televize	1	1	2	0,9%
Zakazování dítěi vĤdat druhého rodiĤe	12	31	43	21,1%
PoniĤování dítěe	17	51	68	33,3%
Srovnávání s ťspŤmŤm sourozencem	2	13	15	7,4%
PoĤadavek dobrŤch známek ve Ĥkole	0	4	4	1,9%
Vyvolávání strachu u dítěe	21	51	72	35,3%
Pohlavek	0	1	1	0,5%
Neposkytnutí lékařské pĤĤe dítěi	25	65	90	44,1%

Zdroj: Vlastní výzkum

Co je týrání a zneužívání?

Zdroj: Vlastní výzkum

Podle dotázaných dětí je týráním a zneužíváním zejména bití šimenem nebo tvrdými předměty a to v 84,8%. Přestože jsou v České republice fyzické tresty velmi řádné, je zajímavé, že děti mají nejvyšší strach právě fyzického násilí.

Druhou nejčastější odpovědí bylo neposkytnutí lékařské péče dítěti, kterou označila téměř polovina tázaných. Ponižování dítěte a vyvolávání strachu u dítěte zvolila více než 1/3 dětí. Děti tedy vidí ohrožení i v psychickém násilí.

Zákaz vídat druhého rodiče zvolila týráním a zneužíváním 1/5 dětí. Může se jednat o nátlak rodičů při rozvodu i o vydírání dítěte. Ačkoli se jedná o nebezpečné jednání, označilo těšení dítětem za týrání pouze 14,2% hákčů. Křídlení na dítě označilo týráním a zneužíváním necelých 12% dotázaných. Křídlení na dítě neustálé a bezdůvodné může být formou psychického týrání dítěte.

Srovnávání s úspěšným sourozencem označilo méně než 8% dětí a zákaz sledování televize, požadavek dobrých známek a pohlavky méně než 2% dětí.

rátit, pokud by tobě nebo někomu tobě blízkému někdo

ublihoval?

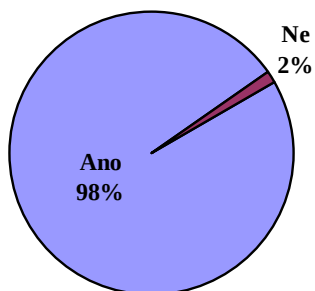
Tabulka I. 11

	ZČ Kubatova	ZČ Dukelská	Celkem	% z 204
Ano	69	132	201	98,5%
- policie	29	83	112	54,9%
- rodiče	42	91	133	65,2%
- škola	12	31	43	21,1%
- linka bezpečí	28	59	87	42,7%
- KC pro děti, FOD	19	34	53	25,9%
- psychická	15	28	43	21,1%
Ne	2	1	3	1,5%

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf I. 11a

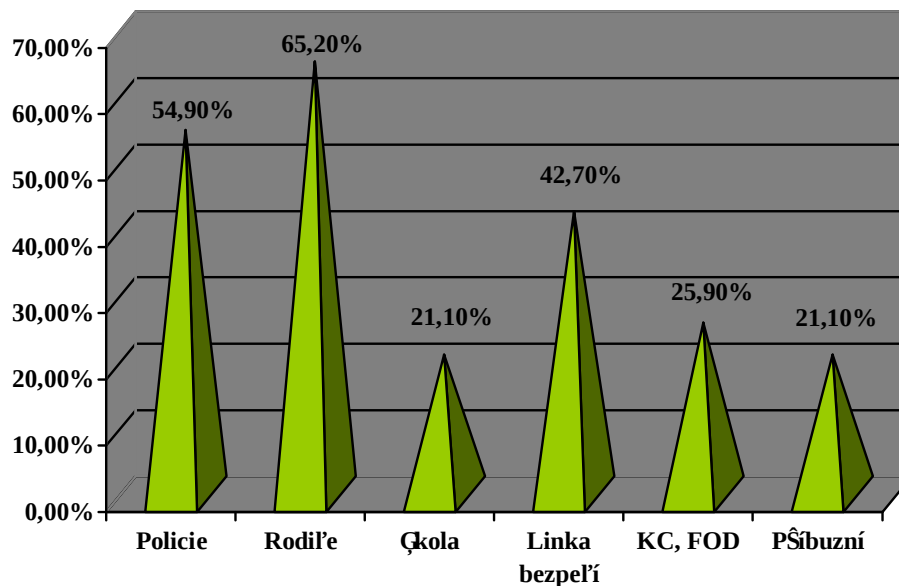
Ví, kde hledat pomoc?

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celého výzkumného vzorku si více než 98% dětí myslí, že ví, kam by se obrátily v případě, že by jim nebo někomu v jejich okolí někdo ublihoval. Naskytá se otázka, zda opravdu ví, případně jen hádají. Pouze necelé 2% dětí si nejsou jisté, či vůbec neví, kam by se vydaly hledat pomoc.

Kam by se dĚi obrĚtily s ěadostĚ o pomoc?

Zdroj: VlastnĚ vĚzkum

Jak mĚĚeme vidĚt na grafu Ě. 11b, nejvĚĚĚ dĚĚvĚu u dotĚzanĚch dĚĚĚ majĚ rodiĚe, a to z 65,2%. VĚce neĚ polovina ěĚkĚ by se s ěadostĚ o pomoc obrĚtĚla na Policii. NecelĚch 50% dĚĚĚ by radĚĚi volilo Linku bezpeĚĚĚ. KrizovĚ centrum pro dĚĚĚ a rodinu a Fond ohroĚenĚch dĚĚĚ oznaĚila vĚce neĚ Ětvrtina dĚĚĚ, zatĚmco na ěkolu a pĚĚĚibuznĚ by se obrĚtĚlo 21,1% dĚĚĚ.

Na tuto otĚzku bylo vĚce moĚnĚch odpovĚĚĚĚ, proto jsou procenta vypoĚĚĚtĚna v pomĚru k celkovĚmu vzorku 204 dĚĚĚ. NĚkterĚ dĚĚĚ zahrly vĚcechny odpovĚĚĚĚĚ najednou a mĚĚĚe to bĚt proto, ěe nevĚ, kam by v pĚĚĚadĚnutnosti mĚĚy jĚt.

Téma fyzického týrání dětí jsem si vybrala, aniž bych přišla s jakými komplikacemi se při jeho zpracování setkám. Literatury k tématu je dostatek, nicméně vzhled do problematiky a vymezení jednotlivých oblastí je velice obtížné, vzhledem k tomu, že se skutečnými případy se člověk běžně nesetkává. Získat relevantní informace je poměrně složité, vzhledem k tomu, že se k tématu vypracovávají příbližné statistiky, které však nemapují kompletní situaci v celé České republice se všemi aspekty, které se u problematiky týraných dětí musí brát v úvahu.

Pro příklad uvedu výlet poltu týraných dětí podle Ministerstva práce a sociálních věcí v porovnání se statistikami SPOD za Jihočeský kraj a Fondu ohrožených dětí za pobočku v Českých Budějovicích. Statistiky se liší mapovanou oblastí i vymezením jednotlivých druhů týrání, na čemž je možné si povšimnout, jak sporné může být sledování tohoto problému.

Například statistika MPSV (19) za celou Českou republiku uvádí v roce 2002 celkový počet psychicky, fyzicky a sexuálně týraných dětí. Zaznamenaných případů bylo 1235, z toho 527 případů tělesného týrání, 537 případů sexuálního zneužívání a pouze 171 případů psychického týrání. V literatuře (2) a i podle skutečností uváděných sociálními pracovníky je psychické týrání spolu se zanedbáním péče nejčastější formou týrání dětí. MPSV proto ke zveřejněným údajům dodává, že pro interpretaci výsledků statistiky je nutné brát v úvahu iisté vzájemné prolínání jednotlivých forem týrání. Ze všech dostupných statistik a závěrů vyvozují, že nejčastější formou odhaleného týrání dětí je fyzické týrání, nicméně psychické týrání a zanedbávání dítěte, ačkoli podle statistik nejméně zastoupené formy týrání, tvoří ve skutečnosti největší podíl týrání dětí jako doprovodné formy týrání.

Podle statistiky, kterou uvádí MPSV za rok 2007 (33), se v ČR objevilo 1884 nahlášených případů týrání dětí, z čehož fyzické a psychické týrání bylo zastoupeno 1205 případy. Ve formě fyzického týrání bylo ubližováno 588 dětem, psychickému týrání bylo vystaveno dětí 617. Když porovnáme obě statistiky, můžeme vidět nejen vzrůstající množství evidovaných případů, ale rovněž rozdílný počet v zastoupení psychického týrání narozdíl od fyzického. Tento nepoměr může být způsoben odlišným

padř a jejich kategorizací, jelikož některé projevy týrání mohou být uvedeny ve více formách a mohou se přeskřívat, jak ve své knize zmiňuje také Golobová (11). Posuzování problematiky v lase se rovněž mění a rozdíly ve statistikách mohou být způsobeny i jiným přístupem k problematice, jež se od r. 2002 nepochybně změnil. Tento můj názor potvrzuje ve své knize také Gpecianová (24), když uvádí, že se v průběhu času mění formy týrání dětí, což podle ní souvisí s vývojem pojetí přijatelného chování dospělé osoby vůči dítěti, který postupně směřuje k minimalizaci tolerance vůči násilí na dítěti. Ministerstvo práce a sociálních věcí (33) ve své zprávě uvedlo, že v roce 2008 se od předchozího roku počet odhalených případů týraných dětí zvýšil o 264. Otázkou zůstává, zda je to důkaz zvyšujícího se počtu týraných dětí, změny vnímání násilí na dětech nebo kvalitnější práce osob zodpovědných za odhalování podobných případů.

Statistiky FOD (39) za rok 2008 jsou mnohem více strukturované a jsou vypořítány podle četnosti případů a podle určení nejzávažnějšího problému. Případy fyzického týrání dětí za rok 2008 zaznamenala pobočka 5, které se týkaly 7 dětí. Zanedbání péče se dotklo 8 dětí a pohlavní zneužívání bylo odhaleno u jednoho dítěte. Psychické týrání ve statistice zmíněno nebylo, namísto toho jsou uváděny případy rozvodových problémů, alkoholismu rodičů, drogové závislosti rodičů apod.

Statistické ukazatele v oblasti SPOD za Jihočeský kraj za rok 2008 (38) uvádějí celkem 3135 zaevidovaných spisů. Statistika počtu týraných dětí je dělena podle pohlaví dítěte a podle toho, zda bylo dítěti týrání jednorázové či opakované. Celkem tak bylo podle statistiky jednorázově týráno 22 dětí, z toho 7 chlapců a 15 dívek a opakovaně celkem 47 dětí, 18 chlapců a 29 dívek.

Na výše uvedených příkladech jsem chtěla ukázat, jak se jednotlivé statistiky i porovnávání jednotlivých forem týrání liší. Definice je určitá forma kategorizování, která zjednodušuje myšlení člověka a umožňuje kategorizaci, nicméně v sociálních oblastech není možné jevy jednoznačně definovat a musíme brát v úvahu všechny možné okolnosti. Navíc je problém týrání dětí skrytý a statistiky ukazují pouze špičku ledovce. Skutečných případů, kdy děti trpí, je mnohem více.

...tivní výzkum jsem si zvolila dotazník jako metodu sběru dat. Výzkum jsem se rozhodla provést na 2 základních školách v Leských Budčovicích. Věkovou hranici jsem vybrala za pomoci Fondu ohrožených dětí v LB, kdy podle jejich názoru jsou nejohroženější věkovou kategorií vhodnou pro výzkum děti od 8 do 12 let. Tento fakt potvrzují také výsledky experimentálního ověření metodického doporučení k monitoringu dětí týraných, zneužívaných a zanedbávaných, které probíhalo v době od 1.9.2000 do 31.5.2001 na 17 okresních úřadech v LR. (24) Podle výsledků šetření se nejvíce působí syndromu CAN vyskytuje u dětí v několika vlnách, a to ve věku 3 let, 6-7 let, 9-10 let a 13-14 let. Nejčastěji je fyzické týrání u dětí ve věkových kategoriích 7-9 let a 10-12 let.

Domluva s řediteli, zástupci a vyučujícími ve dvou vybraných školách nebyla nijak obtížná a všichni mi vyšli vstříc. Dotazník byl jednoduchý a skládal se pouze z 11 otázek, protože časová dotace poskytnutá školami byla 20 min. na jednu třídu. Děti ochotně vyplnily dotazníky a v některých třídách byl vysoký zájem o další komunikaci na dané téma. Děti se ptaly například na rozdíl mezi týráním a šikanou a z jejich otázek vyplynulo, že aktuálním problémem v dětském kolektivu je zejména šikana, tedy násilí mezi dětmi samotnými. Tento fakt mohl ovlivnit odpovědi na otázky ohledně zkušeností s násilím na otázky 8 a 9. V těchto otázkách nebylo definováno, jaké násilí je myšleno, tudíž zahrnuje násilí mezi dětmi i jiné formy násilí, kterým mohou být děti vystaveny. Vzhledem k charakteru diskuze po odevzdání dotazníků si myslím, že většina kladných odpovědí mínila šikanu ve třídě a ve škole. Zda je mezi dětmi někdo, kdo má zkušenost s týráním není možné potvrdit ani vyloučit.

Částou otázkou bylo, jak by se měly zachovat, pokud zjistí, že je někomu ubližováno a nebyly si jisté, kam by bylo nejlepší se obrátit pro pomoc. To odporuje odpovědím uvedeným v dotazníku, kde předvídá většina dětí odpověď, že ví, kam se obrátit s žádostí o pomoc. Z mého výzkumu vyplynulo, že by děti jako první pomoc volily vlastní rodiče. Jako druhá nejčastější odpověď byla policie, které by věřilo 54,9%. Linka bezpečí by bylo třetí nejčastější volbou a to u 42,7% dětí. Další odpovědi získaly vždy méně než 1/4 dětí.

bylo více možných odpovědí, některé děti zahrály celý jejich výlet. To může být důkazem, že děti mají obecný pohled o tom, která zařízení a organizace se problematikou ochrany dětí zabývají, ale neví, kam je vhodné se obrátit, aby bylo docíleno co nejlepšího řešení. Nemají jasno v pravomocích a postupech jednotlivých složek systému ochrany dítěte v ČR a nutno říci, že se to netýká pouze dětí. Pokud budu hovořit sama za sebe a za své okolí, myslím si, že aktuální situace je velmi nepřehledná a nerozumí jí ani většina rodičů, případně budoucích rodičů. Potvrzením mého stanoviska je jeden z obecných závěrů, který uvádí Gpecianová (24). Ta zastává názor, že aťkoli je problematika týrání dětí silně medializovaná, nemá široká veřejnost povědomí, jak se zachovat v případech, kdy se setkají s ohroženým dítětem.

V naší společnosti stále převládá názor, že problém rodiny je záležitost soukromá a nikdo se v ní nemá angažovat bez podnětu rodiny. Vanířková (26) ve své knize říká, že rodina není vždy místem klidu a ochrany a lidé by se měli naučit, že svoboda člověka je omezena potud, pokud neomezuje či neohrožuje osoby v jeho okolí. Podle výzkumu, který pro Nadaci Naše dítě vypracovala společnost GFK Praha (35) na téma týrání dětí a postoje veřejnosti k násilí páchanému na dětech, bylo potvrzeno, že česká veřejnost vnímá týrání dětí jako smutný fakt a nežádoucí jev, avšak ne jako celospolečenský problém. Dotázaní považují za obtížné rozpoznání týrání a za kompetentní toto rozpoznání učinit považují osoby a instituce v trvalém kontaktu s dítětem a jeho rodinou, například školu, lékaře, spolužáky, vedoucí zájmových kroužků apod. Bariérou, pro lidi nezasáhnout ani v případě, že mají důvodné podezření na týrání, je strach z neodborného nebo nepřiměřeného zásahu.

Když se opět vrátím k odpovědím dětí na otázky z dotazníku, tak u otázky 1. 3 zaměřené na složení rodiny dítěte se ukázalo, že nejvyšší podíl rodin je tvořen kompletní rodinou otce a matky. 10,3% dětí bydlí s matkou (případně spolu s nevlastním otcem/přítelkem matky) a pouze 0,5% dětí s otcem (případně spolu s nevlastní matkou/přítelkyní otce). Tento výsledek mého výzkumu se shoduje s výsledky výše zmíněného monitoringu (24), kdy výzkum ukázal, že z celkového počtu 168 dětí žije 65 dětí v úplné rodině 44 dětí v neúplné rodině bez otce a 39 dětí v rodině doplněné o otce.

bez matky, doplněné o matku nebo v náhradní rodinné péči. Vidíme převládající trend, kdy v případě rozvodu nebo jiného soudního sporu připadne dítětinou matce. Toto tvrzení je rovněž podpořeno výzkumem J. Kovařáka z roku 1987 (6), kdy v LSR mělo 82,8% dětí rodiče vlastní a 15,4% dětí žilo s matkou, zatímco pouze 1,4% dětí žilo s otcem.

Podle otázky I.4 a grafu I. 4 vidíme, že nejvíce času ve věku 0-14 let tráví děti s rodiči a kamarády. Námětem pro jiný výzkum by mohla být otázka, zda mají děti pocit, že s nimi rodiče tráví dostatek času, případně jak by změnila trávení svého volného času, kdyby mohly změnit chování u osob ve svém okolí.

Graf I. 5 nám znázorňuje situaci fyzických trestů v rodině dotázaných dětí. Odpovědi dětí vyvracejí mou hypotézu, že fyzické tresty jsou nejčastější výchovnou strategií dnešních rodičů. Fyzické tresty jsou nejčastější formou trestání u přibližně 40% dětí v mém výzkumu. Zbýlých 60% je obvykle rodiči pokáráno, případně rodiče volí formu zákazů namísto fyzických trestů. Výsledky mého výzkumu se přibližně shodují s epidemiologickou studií z roku 1994 a 2003. (26) Studie byla zaměřena na tresty i odměny v rodinách. Podle výsledků studie z roku 1994 bylo nejčastější formou trestání dítěte hubování a to v 62,1%. Výprask tvořil 27% a umístil se na druhém místě. Zákazy a další formy trestů pak tvořily zbytek. Podle stejného výzkumu s fyzickým trestem facka, výprasku, kopancem a silnou ránou či úderem nemá zkušenost pouze každé desáté dítě. Nejčastějším tělesným trestem byl v roce 1994 výprask, na druhém místě ležetnosti se umístila facka. Překvapující pro mne je zejména výsledek, že každé čtvrté desetileté dítě zažilo situaci, kdy do něj rodiče za trest kopli. Výsledky výzkumu v roce 2003 se oproti výsledkům z roku 1994 nijak výrazně neliší.

K výše uvedeným údajům bych se chtěla vyjádřit z osobní zkušenosti. Jako dítě jsem nejčastěji zažívala jako formu trestu zejména hubování a křik. Výprasky mi nebyly cizí, musím však říci, že tento trest byl výjimečný, vždy odůvodněný. Nikdy jsem nezažila kopanec či silný úder. Osobně se přikláním k názoru, že fyzické tresty je potřeba minimalizovat a rodiče by se měli naučit využívat spíše pozitivní výchovu než tresty. Na druhou stranu odmítám všeobecný zákaz fyzických trestů prostřednictvím legislativy, který se v posledních měsících diskutuje. Vzhledem k silné tradici fyzických

volila spíge postupné vzdĚávání spoleĚnosti a výchovu dĚí k pozitivnímu rodiĚovství neĤ formu represe. Sociální výchova a rodiĚovství by se mĚy stát souĤástí osnov vĚech základních ěkol.

Podle samotných dĚí je za týrání nejĤastĚji povaĤováno bití tvrdými pĚedmĚy, coĤ v mém výzkumu uvedlo 84,8% dĚí z 204, jak mĤĤeme vidĚ v grafu Ĥ. 10. Na druhém místĚ v Ĥetnosti se umístilo neposkytnutí lékaĤské péĤe dĚí, coĤ za týrání povaĤuje 44,1% dotázaných dĚí. Formy psychického týrání, tedy vyvolávání strachu a poniĤování dĚí uvedlo 35,3% a 33,3% dĚí. Pohlavek, zákazy a poĤadavek dobrých známek ve ěkole dĚí za týrání nepovaĤují, Ĥetnost jejich odpovĚí Ĥiní ménĚ neĤ 2%. AvĤak zákaz vídat se s druhým rodiĤem povaĤuje za týrání 1/5 dĚí, coĤ ukazuje, Ĥe psychický stres dĚí pĚí rozvodových tahanicích a zmanipulování dĚí ve svĤĤ prospĚch Ĥasto hraniĤí s psychickým týráním a je pouze otázkou názoru jednotlivcĤ, zda ho za týrání povaĤují Ĥi ne.

Na závĚ si dovoluji potvrdit, Ĥe obĤhypotĚzy byly v mém výzkumu vyvráceny, coĤ bylo podloĤeno statistikami a výzkumy z uvedených zdrojĤ.

Cílem této bakalářské práce bylo seznámení s problematikou fyzického týrání dětí a okrajové prozkoumání informovanosti a osobní zkušenosti s tématem týrání a zneužívání dětí u řady základních škol v Českých Budějovicích. Domnívám se, že tyto dva výše uvedené cíle práce byly splněny.

V práci jsem popsala problematiku týrání a zneužívání dětí ze všeobecného pohledu jako celku se všemi známými druhy a poddruhy, neboť v případě týrání dětí se mnohdy symptomy prolínají. Zaměření práce se týkalo fyzického týrání a zneužívání dětí a témat s touto problematikou souvisejících jako jsou rodinné vztahy, právní úprava v ČR a nejdůležitější body mezinárodní spolupráce na ochranu dětí spolu s výltem několika organizací zabývajících se ochranou dětí. V práci jsem zmínila také problematiku viktimologie, jelikož je to věda, která může velkým dílem pomoci odhalovat nejen pachatele, ale zejména oběti násilí na dětech.

Pracovní hypotézy byly v mé práci dvakrát obvyly vyvráceny. Při definici první hypotézy, předpokládající, že rodiče dnes k výchově svých dětí využívají především fyzické tresty, jsem vycházela z literatury a z mediálních titulků, kde autoři zmiňují časté a nezdravé bití a fyzické trestání dětí v České republice. Podle odpovědí respondentů se ukázalo, že přestože jsou fyzické tresty stále velmi časté, snaží se rodiče využívat ve větší míře tresty formou zákazů a dětí trestají pokáráním. Některé děti uváděly, že si s nimi rodiče o problému promluví a snaží se vše vyřešit domluvou. Druhá hypotéza předpokládala, že média, jako televize a internet, jsou pro děti hlavním zdrojem informací o týrání a zneužívání dětí. Odpovědi na otázku, odkud získaly děti informace o tomto tématu pro mne byly překvapující. Podle skutečností uvedených dětmi je o týrání dětí informují zejména rodiče a škola, média pak poskytla informace pouze 1/5 dětí, a to většinou v kombinaci s jinými zdroji.

Na základě informací získaných během prostudování literatury a vyhodnocením výzkumu jsem se pouze utvrdila v tom, že týrání dětí je velmi nepřehledný problém, o kterém má většina společnosti v České republice pouze povrchní informace. Informovanost, osvěta a výchova společnosti je podle mého názoru první věcí, se kterou

děsprávných informací je možné odhalit více skrytých pšpadř, pšedcházet vzniku rizikových situací v rodinách a uřit rodiře jiným formám výchovy, aby se omezilo uřívání fyzických trestř na minimum.

Zefektivnří komunikace mezi jednotlivými státními i neziskovými organizacemi a lepř vyuřítí finanřních zdrojř by umořnilo vytvoření jednotného ministerstva pro ochranu dří. Funkce dřského ombudsmana by mohla napomoci ke zvýření dřřvř veřejnosti v řřady.

Rychlejřmu řřzení soudních sporř by napomohlo zamřzení nřkterých soudcř na rodinnou problematiku a oblast týrání dří a celkové zvýření polřtu aktivních soudcř. Pšestoře je řřstavní výchova podstatnřménřlastřm řřzením pšpadř týraných dří neř tomu bývalo v minulosti, je potřeba dále pracovat na snřžení pšpadř dří umístřných do řřv a zlepřovat vzdřanost a odbornost pracovníř řřstavních zařřzení.

V řřmci zdravotnické pělř by možná bylo vhodné obnovit dřřve břřné návřřřv řřkařř v rodinř bezprostřednř po narození nového dřře. Efektivní by mohlo být zpřřstupnří dat zdravotních pojiřřoven orgánřm sociálnřprávní ochrany dří. Zkrácení lhřřty potřebné k potvrzení nezájmu biologických rodiřř pro řřřely osvojení vřem dřem a nejen novorozencřm a umořnit, aby dřřmohlo být umístřno z porodnice pšřmo do osvojitelské rodiny bez řřekací doby, pokud si to biologičtí rodiře pšejí.

Pšestoře řřzení výře uvedených problémř není snadné a není otázkou nřkolika mřřícř, spřře nřkolika let ařř desetiletí, mřře postupem řřasu spoleřnost obohatit o mnoho řřřastných dřřských řřsmřř.

Pro zamyřření uvádím otázkou jednoho z dří, které se zřřřastnilo mého výzkumu:

AProř se zajímáte o tak ořřklivé vřři, jako je ubliřřování dřem? Vřřdyř je to řřřpatné a smutné...ř

My dospřří uřř bychom správnou odpověřř znát mřři, a proto druhá otázka:

AProř se nezajímáte o tak ořřklivé vřři jako je ubliřřování dřem, kdyřřprávřv jim třřeba mřřřete zabřřnit?ř

PDF
Complete

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

Fyzické týrání

Rodina

Syndrom CAN

Týrané děti

Zneužívání

MONOGRAFIE, SBÍRKY, BROŽURY

1. BAUDYŇOVÁ, Z. *DŇská práva. (projekt Nadace NaŇe dítŇ, 2003.*
2. LÍRTKOVÁ, L., et al. *Pomoc obŇem (a svŇkŇm) trestných pŇnŇ. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007. 192 s. ISBN 978-80-247-2014-2*
3. DISMAN, M. *Jak se vyrábŇ sociologická znalost: PŇruŇka pro uŇivatele. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2000. 374 s. ISBN 80-7066-822-9*
4. DUNOVSKÝ, J. Ochrana dŇí v LŇR. In *Násilí na dŇech : "Násilí nezná hranice, ale zanechává stopy."*. Praha : Humanitas-Profes, o.p.s., 2003. s. 4-6. ISBN 80-903392-0-4
5. DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATŇJLEK, Z., et al. *Týrané, zneuŇvané a zanedbávané dítŇ 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 1995. 248 s. ISBN 80-7169-192-5*
6. DYTRYCH, Z., MATŇJLEK, Z. *DŇi, rodina a stres. 1. vydání. Praha: Galén, 1994. 214 s. ISBN 80-85824-06-X*
7. DYTRYCH, Z., MATŇJLEK, Z. *Krizové situace v rodinŇ oŇma dítŇe. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2002. 128 s. ISBN 80-247-0332-7*
8. ELLIOT, J., PLACE, M. *Children in difficulty: a guide to understanding and helping. Londýn: Routledge, 2004. 278 s. ISBN 0-415-32544-7*
9. FLEGL, V. *Listina základních práv a svobod v aplikaŇní praxi LŇR. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 1997. 237 s. ISBN 80-7179-149-0*
10. GIDDENS, A. *Sociologie. 1. vydání. Praha: Argo, 1999. 595 s. ISBN 80-7203-124-4*
11. GOLOBOVÁ, M. *DŇi na zabití. SkuteŇný pŇbŇ dŇí, které nemŇy pŇŇt. 1. vydání. Praha: Návrat domŇ, 2001. 284 s. ISBN 80-7255-044-6*
12. HANUŇOVÁ, J. Sexuální zneuŇívání. In *DŇi a jejich problémy. Praha : SdruŇení Linka Bezpečí, 2005. s. 102 - 103. ISBN 80-239-4482-7*

- I DĚTÍ. Fond ohrožených dětí: občanské sdružení na pomoc opuštěným, týraným a zanedbávaným dětem. Plzeň: Grafické studio Ěabka, 2008. 15 s.
14. LOVASOVÁ, L. Rodinné vztahy. In *Děti a jejich problémy*. Praha : Sdružení Linka Bezpečí, 2005. s. 18. ISBN 80-239-4482-7.
 15. MATĚJLEK, Z. *Co děti nejvíc potřebují*. Praha: Portál, 2007. 108 s. ISBN 978-80-7367-272-0.
 16. MATĚJLEK, Z. Rodina není nejvyšší dar pro dítě In *Násilí na dětech: "Násilí nezná hranice, ale zanechává stopy."*. Praha: Humanitas-Profes, o.p.s., 2003. s. 10. ISBN 80-903392-0-4.
 17. MATOUŠEK, O., et al. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 1. vydání. Praha: Portál, 2005. 352 s. ISBN 80-7367-002-X
 18. MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť* studijní texty. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství, 1993. 124 s. ISBN 80-901424-7-8
 19. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Národní zpráva o rodině*. Praha: MPSV, 2004. 224 s.
 20. NOVOTNÝ, O, et al. *Trestní právo hmotné 2 s zvláštní částí*. 4. přepracované vydání. Praha: ASPI Publishing, 2004. 440 s. ISBN 80-786395-6-7
 21. RYČÁNKOVÁ, M, et al. Těsné týrání v ČR. Retrospektivní studie s zkušenosti z děství u dospělé populace v ČR. In *Násilí na dětech : "Násilí nezná hranice, ale zanechává stopy."*. Praha : Humanitas-Profes, o.p.s., 2003. s. 54 - 57. ISBN 80-903392-0-4.
 22. ŠÍLAN, P., KREJČÍŠOVÁ, D., et al. *Dětská klinická psychologie*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 1995. 400 s. ISBN 80-7169-168-2
 23. SCHIRALDI, G. *The post-traumatic stress disorder sourcebook: a guide to healing, recovery, and growth*. 1. vydání. Illinois, USA: Lowell House, 2000. 441 s. ISBN 0-7373-0265-8
 24. ŠPECIÁNOVÁ, S. *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*. Praha: Linde nakladatelství s.r.o., 2003. 156 s. ISBN 80-86131-44-0

- Psychopatologie pro pomáhající profese. 3. vydání, rozšířené a přepracované. Praha: Portál, 2004. 872 s. ISBN 80-7178-802-3
26. VANÍLKOVÁ, E. *Těsné tresty dětí. Definice a popis a následky*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing a.s., 2004. ISBN 80-247-0814-0
27. VANÍLKOVÁ, E., KLOUBEK, M. *Komerční sexuální zneužívání dětí. Manuál pro lékaře*. 1. vydání. Praha: Česká společnost na ochranu dětí, 2006. ISBN 80-239-6471-2
28. VOŘKOVÁ, J., HUŘKOVÁ, M., et al. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: proFEM, o.p.s., 2004. 194 s. ISBN 80-239-2106-1

INTERNETOVÉ ZDROJE

29. BOLDIČ, Petr. *Bibliografické citace dokumentu podle ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2: Část 1 a citace: metodika a obecná pravidla*. [online]. Verze 3.3. 2001, 11.11.2004 [cit. 2008-11-20]. 21s.
Dostupné z: <<http://www.boldis.cz/citace/citace1.pdf> >
30. BOLDIČ, Petr. *Bibliografické citace dokumentu podle ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2: Část 2 a Modely a příklady citací u jednotlivých typů dokumentů*. [online]. Verze 3.1. 2001, 11.11.2004 [cit. 2008-11-20]. 16s.
Dostupné z: <<http://www.boldis.cz/citace/citace2.pdf> >
31. *Linka bezpečí* [online]. Sdružení Linka Bezpečí, c2006 [cit. 2008-11-10].
Dostupné z: <<http://www.linkabezpeci.cz/webmagazine/kategorie.asp?idk=194>>
32. *State Party Report* [online]. Committee on the Rights of the Child, [cit. 2009-05-02]. Dostupný z: <<http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf>>.
33. *Statistiky týraných dětí* [online]. 2006 [cit. 2008-12-10].
Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/4896/rocenka_akt.pdf >
34. *STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR* [online]. cMikrosoft Praha s.r.o., 2006 [cit. 2009-04-01]. Dostupné z: <<http://www.stem.cz/clanek/1145>>

online]. Nadace Naše dítě c2009 [cit. 2009-04-20]

Dostupné z:

<<http://www.nasedite.cz/webmagazine/articles.asp?idk=408&ida=571>>

36. Úmluva o právech dítěte [online]. [cit. 2009-04-01] Dostupné z:

<<http://www.detskaprava.cz/soubory/umluva.pdf>>

37. Vestník 3/2008 [online]. [cit. 2009-05-01] Dostupné z:

<<http://www.mzcr.cz/Odbornik/Pages/617-vestnik-32008.html>>

JINÉ ZDROJE

38. Materiály poskytnuté oddělením sociálně právní ochrany dětí v Leských Budčovicích k metodice, právní úprava, statistiky. Aktuální v roce 2009 a zpětně

39. Statistiky Fondu ohrožených dětí v Leských Budčovicích za rok 2008 a 2007.

40. Vlastní výzkum uvedený v této práci, 2009

...áhou a obl'as dostanu výprask

- ❖ ano, dostanu jen výprask
- ❖ ne, vřbec nijak

6. Víř co je to týrání a zneuřívání dřří?:

- ❖ ano
- ❖ ne

7. Kdo ti řekl, co je týrání a zneuřívání dřří?

- ❖ rodiře
- ❖ ve řkole
- ❖ kamarádi
- ❖ nřkdo jiný
- ❖ nikdo

8. Ublřřuje ti nřkdo z tvřho okolí?

- ❖ ano
- ❖ ne

9. Ublřřuje nřkdo tvoří kamarádce nebo kamarádovi?

- ❖ ano
- ❖ ne

10. Co ty povařřujeř za týrání a zneuřívání?

- ❖ silné řřesení dřřřem
- ❖ křřření na dřřř
- ❖ bití řřenem nebo tvrdými přředmřřy
- ❖ zřkaz sledování televize
- ❖ zřkazování dřřři vřdat druhřho rodiře
- ❖ poniřřování dřřře

PDF
Complete

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

Členem sourozencem

- ❖ požadavek dobrých známek ve škole
- ❖ vyvolávání strachu u dítěte
- ❖ pohlavek
- ❖ neposkytnutí lékařské péče dítěti

11. Víš kam se obrátit, pokud by tobě nebo někomu tobě blízkému někdo ubližoval?

- ❖ ano
 - i. policie
 - ii. rodiče
 - iii. škola
 - iv. linka bezpečí
 - v. krizové centrum pro děti, fond ohrožených dětí
 - vi. péče
- ❖ ne

Za tvoje odpovědi ti moc děkuju a přeju ať se ti daší.

Beáta

	4.A (24)	4.B (23)	5.A (19)	5.B (24)	6.A (21)	6.B (22)
1. Jsi:						
chlapec	8	11	7	10	11	12
dívka	16	12	12	14	10	10
2. Kolik je ti let?						
8	-	-	-	-	-	-
9	6	5	-	-	-	-
10	17	18	3	7	-	-
11	1	-	16	14	6	4
12	-	-	-	3	15	18
3. S kým doma bydlíš?						
s maminkou a tatínkem	15	15	16	18	17	20
s maminkou	7	6	-	4	2	-
s tatínkem	2	-	2	-	1	-
s maminkou a nevlastním tatínkem	2	2	1	2	1	1
s tatínkem a nevlastní maminkou	-	-	-	-	-	-
s někým jiným z rodiny	8	6	1	3	6	3
nemám rodinu	-	-	-	-	-	-
4. S kým nejčastěji trávíš volný čas?						
s maminkou nebo s tatínkem	15	18	7	15	17	10
s babičkou nebo dědečkem	5	5	1	2	6	3
se sourozenci	6	12	5	6	10	5
s kamarády	17	9	10	12	16	14
5. Když někdo provede trestání rodičů?						
ne, jen dostanu sešváceno	13	9	4	11	7	10
ano, někdo mi zakáže televizi, počítač	6	3	5	2	9	1

ano, nĚco mi zakáħou a oblĚas dostanu pohlavek	6	7	7	6	3	9
ano, nĚco mi zakáħou a oblĚas dostanu výprask	1	3	3	3	1	1
ano, dostanu jen výprask	1	I	-	1	-	1
ne, vĚbec nijak	1	2	2	1	1	-
6. VĚg co je to tĚránĚ a zneuħívánĚ dĚi? :						
ano	22	22	18	24	20	22
ne	2	1	I	-	1	-
7. Kdo ti Ťekl, co je tĚránĚ a zneuħívánĚ dĚi?						
rodiĚe	11	9	12	12	8	8
ve ěkole	2	3	2	7	17	14
kamarádi	-	3	-	2	2	1
nĚkdo jinĚy	8	7	4	-	3	4
nikdo	5	6	I	4	2	-
8. UblĚħuje ti nĚkdo z tvĚho okolí?						
ano	3	4	1	-	2	2
ne	21	19	18	24	19	20
9. UblĚħuje nĚkdo tvoĚĚ kamarádce nebo kamarádovi?						
ano	6	4	3	6	3	4
ne	18	19	16	18	18	18
10. Co ty povaħujeĚ za tĚránĚ a zneuħívánĚ?						
silné tĤesenĚ dĚiĤem	5	3	I	7	5	3
kĤĤĤenĚ na dĚiĤ	2	3	5	3	2	2
bitĚ Ĥemenem nebo tvrdĚmi pĤĤĤmĤy	16	19	15	22	21	20
zákaz sledování televize	-	-	-	1	-	-
zakazování dĚiĤi vĚdat druhĚho rodiĚe	5	6	I	5	8	6

	10	7	2	9	15	8
srovnávání s úspěšným sourozencem	3	3	1	1	4	1
pohádek dobrých známek ve škole	-	1	-	1	2	-
vyvolávání strachu u dítěte	9	5	6	11	12	8
pohlavek	-	-	-	-	-	1
neposkytnutí lékařské péče dítěti	11	10	7	8	17	12
11. Víš kam se obrátit, pokud by tobě nebo někomu tobě blízkému někdo ublíhoval?						
ano	24	23	18	24	21	22
policie	17	13	12	16	16	9
rodil'ce	18	13	13	11	17	19
škola	3	3	1	4	11	9
linka bezpečí	11	9	7	5	15	12
krizové centrum pro děti, fond ohrožených dětí	5	3	3	5	8	10
příbuzní	2	8	2	4	7	5
ne	-	-	1	-	-	-

	4.A (25)	4.B (25)	6.A (21)
1. Jsi:			
chlapec	13	13	12
dívka	12	12	9
2. Kolik je ti let?			
8	-	-	-
9	11	6	-
10	13	19	-
11	1	-	5
12	-	-	16
3. S kým doma bydlíš?			
s maminkou a tatínkem	22	16	13
s maminkou	2	3	3
s tatínkem	-	-	-
s maminkou a nevlastním tatínkem	1	6	5
s tatínkem a nevlastní maminkou	-	1	-
s nĚkým jiným z rodiny	2	-	3
nemám rodinu	-	-	-
4. S kým nejlépe trávíš volný čas?			
s maminkou nebo s tatínkem	16	9	15
s babičkou nebo dědečkem	2	6	3
se sourozenci	12	10	9
s kamarády	11	12	14
5. KdyŤ nĚco provedeš tĚrodiŤe?			
ne, jen dostanu sešváo	8	7	4
ano, vĚŤinou mi zakáŤou televizi, políŤal' nebo nemĚŤu chodit ven	3	4	6

dostanu pohlavek	5	8	6
ano, nĚco mi zakáňhou a obl'as dostanu výprask	4	2	4
ano, dostanu jen výprask	2	-	-
ne, vřbec nijak	3	4	1
6. Víť, co je to týrání a zneuňívání dĚí?:			
ano	20	21	19
ne	5	4	2
7. Kdo ti řekl, co je týrání a zneuňívání dĚí?			
rodiře	8	8	12
ve řkole	7	2	11
kamarádi	-	1	2
nĚkdo jiný	5	4	4
nikdo	6	10	2
8. Ublíňuje ti nĚkdo z tvého okolí?			
ano	7	2	4
ne	17	22	17
9. Ublíňuje nĚkdo tvoji kamarádce nebo kamarádovi?			
ano	9	3	7
ne	14	22	14
10. Co ty povaňujeg za týrání a zneuňívání?			
silné třesení dĚtem	3	1	1
křření na dĚtĚ	1	2	4
bití řemenem nebo tvrdými předmĚty	21	20	19
zákaz sledování televize	-	1	-
zakazování dĚtĚi vĥdat druhého rodiře	2	4	6
poniňování dĚtĚe	2	6	9
srovnávání s úspěšněgým sourozencem	1	-	1
poňadavek dobrých známek ve řkole	-	-	-
vyvolávání strachu u dĚtĚe	7	4	10

	-	-	-
neposkytnutí lékařské péče dítěti	10	5	10
11. Víte kam se obrátit, pokud by tobě nebo někomu tobě blízkému někdo ublíhoval?			
ano	25	23	21
policie	11	9	9
rodil'ce	14	11	17
škola	5	3	4
linka bezpečí	7	11	10
krizové centrum pro děti, fond ohrožených dětí	5	6	8
přítel	7	3	5
ne	-	2	-